

GIMNAZIJA ORMOŽ
Hardek 5a
2270 Ormož
tel.: 02 / 74 00 147
faks: 02 / 74 00 148
gimnazija.ormoz@guest.arnes.si
<http://www.gimnazija-ormoz.si>

RAZISKOVALNA NALOGA

Katja Feguš
Špela Pleh

Ormož, 2012

GIMNAZIJA ORMOŽ
Hardek 5a
2270 Ormož
tel.: 02 / 74 00 147
faks.: 02 / 74 00 148
gimnazija.ormoz@guest.arnes.si
<http://www.gimnazija-ormoz.si>

ALI SO ORMOŠKI GIMNAZIJCI ZADOVOLJNI S SVOJIMI STARŠI?

raziskovalna naloga

Katja Feguš

Špela Pleh

Mentorica: Vesna Tomše, prof.

Ormož, 2012

ZAHVALA

Zahvaljujeva se vsem dijakom Gimnazije Ormož, ki so z nama delili svoje osebne izkušnje. Zahvaljujeva se tudi vsem profesorjem Gimnazije Ormož, ki so naju med nastankom raziskovalne naloge podpirali in nama nudili pomoč.

Največja zahvala pa gre najini mentorici, ki nama je vedno stala ob strani in nama vlivala pogum, ko je bilo težko.

POVZETEK

Osnovno izhodišče raziskovanja avtoric je ugotovitev, da izbrani vzgojni stil staršev neposredno vpliva na socialno dinamiko družine kot socialne skupine, saj določa načine medsebojne komunikacije, odnose med člani družine, pogostost in vsebino konfliktov, ki zadevajo področja mladostnikovega osamosvajanja in seveda neposredno vpliva na mladostnikovo zadovoljstvo s starši. Za zbiranje raziskovalnih podatkov sta avtorici uporabili anketni vprašalnik. Ugotovili sta, da starši dijakov Gimnazije Ormož za vzgojo svojih mladostnikov najpogosteje, ne glede na spol, uporabljajo demokratični vzgojni stil, da na vsebino in doživljanje konfliktov pri mladostnikih pomembno vplivata vzgojni stil staršev in spol mladostnika, na pogostost konfliktov, pa bolj kot spol mladostnika vzgojni stil staršev ter, da je večina ormoških gimnazijcev s svojimi starši zadovoljna, čeprav večjo stopnjo zadovoljstva izražajo mladostniki demokratičnih staršev.

Ključne besede: mladostniki, starši, vzgojni stil, konflikti, zadovoljstvo

ABSTRACT

The research started from the premise that selected raising style influences the social dynamics in the family as a social group because it determines the ways of communication, the relationships among the family members, the frequency and the content of the conflicts.

The poll was used to gather the information. The authors have found out that the parents of students attending High School in Ormož use democratic style to raise their children, regardless the gender. They have also found out that the content and the response to the conflicts are mostly influenced by the raising style and the gender of the youth, while the frequency of the conflicts is mostly influenced by the raising style of their parents. The results show that most of the students are satisfied with their parents, although the higher satisfaction can be seen in those students whose parents use the democratic style to raise their children.

Key words: teenagers, parents, raising style, conflict, satisfaction

KAZALO

1.0 PROBLEM NALOGE	1
2.0 TEORETIČNI UVOD	2
2.1 Adolescenca in mladostnik	2
2.2 Komunikacija med starši in mladostniki	3
2.3 Vzgojni stili staršev	4
2.4 Rezultati empiričnih raziskav	5
3.0 CILJI IN HIPOTEZE	8
4.0 METODA	9
4.1 Opis vzorca	9
4.2 Opis merskega instrumenta	10
4.3 Postopek zbiranja podatkov – opis po anketiranju	10
5.0 REZULTATI IN INTERPRETACIJA	11
6.0 SKLEP	28
7.0 VIRI	29
8.0 PRILOGE	30

KAZALO TABEL

Tabela 1: Anketirani Ormoški gimnazijci po spolu in letniku izobraževanja	9
Tabela 2: Vzorec anketiranih dijakov po spolu in starosti	9
Tabela 3: Vzorec anketiranih dijakov glede na vrsto družine in spol	10
Tabela 4: Izražanje starševskih čustev do deklet in fantov	11
Tabela 5: Vztrajanje pri upoštevanju pravil pri starših po spolu	12
Tabela 6: Doživljanje čustvene opore pri starših po spolu	13
Tabela 7: Načini kaznovanja, ki jih uporabljajo starši, glede na spol anketirancev	14
Tabela 8: Doživljanje družinske klime anketiranih dijakov in dijakinj	15
Tabela 9: Pogostost konfliktov s starši deklet po prevladujočem vzgojnem stilu staršev	16
Tabela 10: Pogostost konfliktov s starši fantje po prevladujočem vzgojnem stilu staršev	16
Tabela 11: Pogostost konfliktov ANKETIRANCEV s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev ...	17
Tabela 12: Področja konfliktov deklet s starši	18
Tabela 13: Področja konfliktov fantov s starši	18
Tabela 14: Področja konfliktov deklet in fantov s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev	19
Tabela 15: Doživljanje konfliktov deklet s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev	20
Tabela 16: Doživljanje konfliktov deklet s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev	21
Tabela 17: Doživljanje konfliktov ANKETIRANCEV s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev	22
Tabela 18: Iskanje pomoči pri starših po spolu s primerjavo stilov	23
Tabela 19: Čustven odnos do staršev po spolu s primerjavo stilov	24
Tabela 20: Prispevek staršev k občutkom samostojnosti s primerjavo stilov	25
Tabela 21: Zadovoljstvo s starši po spolu s primerjavo stilov	26

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Doživljanje družinskega vzdušja po spolu	15
Grafikon 2: Zadovoljstvo s starši po spolu in stilu vzgoje	25
Grafikon 3: Stopnje zadovoljstva s starši po spolu in stilu vzgoje	26

1.0 PROBLEM NALOGE

Če mladostnik v začetku adolescence še zavzema socialni položaj odvisne osebe, teži med tem obdobjem po neodvisnosti, ki jo skuša vzpostaviti s procesom osamosvajanja od staršev. Spremembe v socialnih položajih in vlogah, ki jih zasedajo in igrajo družinski člani, se najbolj korenito kažejo v socialni dinamiki družine: v komunikaciji, medosebnih odnosih in konfliktih, ki nastanejo, ko si mladostnik skuša svojo samostojnost izboriti prav v odnosu s starši. Če želi mladostnik oblikovati identiteto odrasle osebe, se mora čustveno osamosvojiti od staršev in oblikovati do njih zrel odnos, ki ga odlikujejo obojestranska strpnost in spoštovanje, upoštevanje osebne svobode in dopuščanje utrjevanja prijateljskih in partnerskih odnosov z vrstniki. Osebnostna – identitetna kriza mladostnika pa ne postavlja novih razvojnih nalog samo njemu samemu, temveč tudi njegovim staršem. Starši morajo, če želijo spodbuditi mladostnikov proces osamosvajanja in razvoj v odraslo, neodvisno in samostojno osebo, mladostnika ustrezno voditi - nadzorovati, hkrati pa mu nuditi čustveno podporo in varnost, kadarkoli ju mladostnik od staršev pričakuje oz. pri soočanju z različnimi novimi življenjskimi situacijami potrebuje. Običajno starši izvajajo nazor na vseh tistih področjih, na katerih mladostniku še ne zaupajo oz. ocenjujejo, da bi bile samostojne odločitve mladostnika, zaradi pomanjkljivih izkušenj, preveč tvegane. Zato želijo s postavljanjem pravil in izvajanjem sankcij, če jih mladostnik ne upošteva, povzročiti pričakovano vedenje, ki izhaja iz starševskih norm, moralnih načel in vrednot. Prav zato, se konflikti med mladostnikom in starši običajno pojavljajo na vseh tistih področjih njegovega življenja, ki jih starši še vedno želijo nadzorovati oz. na katerih mladostnik želi uveljaviti norme, načela in vrednote, ki jih prevzema od vrstnikov.

S pretirano zaščitniškim vedenjem starši kažejo, da na mladostnikove razvojne spremembe in nove zahteve svoje starševske vloge niso ustrezno pripravljene. Mladostnikova družina ostane psihološko funkcionalna le, če sta se starša sposobna prilagoditi zahtevam razvojnega obdobja mladostništva in mladostnikovim novim potrebam. Le v takšnem primeru, bo mladostnik doživljal in izražal zadovoljstvo s svojimi starši.

Izkušnje avtoric in njunih vrstnikov kažejo, da je prav osamosvajanje od staršev ena najtežje uresničljivih razvojnih nalog v obdobju mladostništva. Čeprav se mladostniki sami doživljajo kot odrasle, samostojne in neodvisne osebe, jim starši tega položaja pogosto še ne želijo ali ne zmorejo priznati. Prav zato želiva avtorici v raziskovalni nalogi proučiti socialno dinamiko mladostnikove družine: komunikacijo, značilnosti odnosov in konfliktov med mladostniki in starši in preveriti kako nanjo vplivajo nekateri izbrani socialni in psihološki dejavniki: vzgojni stil staršev in spol mladostnikov. Avtorici domnevava, da je prav izbrani vzgojni stil staršev tisti ključni dejavnik, ki pomembno določa ne samo socialno dinamiko družinskega dogajanja temveč zagotavlja uspešen osebnostni razvoj mladostnika v odraslo osebo in tako neposredno vpliva na zadovoljstvo mladostnika s svojimi starši.

2.0 TEORETIČNI UVOD

2.1 Adolescenca in mladostnik

Adolescenca – mladostništvo je razvojno obdobje med koncem otroštva in obdobjem zgodnje odraslosti (običajno se začne z obdobjem pubertete – spolnega dozorevanja okrog enajstega leta starosti in traja do zaključka izobraževanja), v katerem postane ena najpomembnejših razvojnih nalog, ki jo mora mladostnik izpeljati, osamosvajanje od staršev. Od odvisnega odnosa (in vloge) v družini, ki je vključevala sprejemanje in ravnanje po moralnih, socialnih in etičnih načelih in vrednotah staršev, mora mladostnik preiti v zrelejši in enakopravnejši odnos, v katerem bo deloval kot samostojna osebnost v skladu z lastnimi načeli in vrednotami. Uspešno osamosvajanje mladostnika od družine pa lahko steče le, če je zmožen uravnovesiti psihološke potrebe (po moči, varnosti in čustveni navezanosti) s potrebo po osamosvojitvi (ločitvi) od staršev.

Uravnovešanje teh nasprotujočih potreb povzroča v mladostniku številne notranje konflikte, ki vplivajo na socialno dinamiko družine: določajo načine komunikacije, odnose in vsebino in pogostost konfliktov med družinskimi člani (Horvat, 1987). V tej razvojni stopnji se mladostnik upira kontroli staršev, jih izziva in preizkuša, a hkrati čuti potrebo po usmerjanju in zaščiti. Staršem želi pokazati, da jih ne potrebuje več, a si močno želi njihove pozornosti in čustvene bližine. Mladostnik se tako nenehno vrti v začaranem krogu svojih lastnih potreb, ki jih še ne zna oziroma ne zmore uskladiti sam (Gostečnik, 1999). Mladostništvo predstavlja zato eno najbolj kriznih razvojnih obdobij, ne samo za mladostnika, temveč tudi za njegovo družino. Zaradi strahu pred izgubo pomembnih čustvenih vezi z mladostnikom starši pogosto doživljajo separacijsko bojazen, žalost ali pa se odzivajo z jezo, saj v odnosih z mladostnikom občutijo lastno nemoč. Prav zato se na spremenjene potrebe mladostnika odzivajo zelo različno – bolj ali manj ustrezno. Tako starši s svojim doživljanjem in vedenjem neposredno pomembno vplivajo na osamosvajanje mladostnika (Horvat, 1987).

Uletova (1995, v Zupančič, 2004) s sodelavci ugotavlja, da osamosvajanje od staršev poteka na štirih vsebinskih področjih in se povezuje s starostjo mladostnikov. Približno **pri štirinajstih letih** mladostniki poročajo o dogodkih, ki so povezani z osamosvajanjem in sprejemanjem odgovornosti. Med temi odgovornostmi različno stari mladostniki naštevajo predvsem gospodinjska opravila. Drugo področje osamosvajanja vključuje dogodke, ki so povezani s spolnostjo in zabavo. Slovenski mladostniki pričakujejo, da bodo lahko med **14. in 17. letom** obiskovali diskoteko, svobodno prihajali in odhajali od doma, da se bodo v tej starosti prvič zaljubili in pridobili prve spolne izkušnje. Tretje področje osamosvajanja predstavljajo dogodki, ki so povezani z ekonomsko neodvisnostjo (zaključek šolanja, zaposlitev) in se po mnenju mladostnikov pojavi okrog **21. leta**, zadnje področje pa se nanaša na oblikovanje lastne družine.

2.2 Komunikacija med starši in mladostniki

Zanimive so ugotovitve številnih avtorjev, ki dokazujejo, da se družine med seboj najbolj razlikujejo prav v načinih komunikacije (Tomori, 1994).

Uspešna komunikacija temelji na krožnem procesu sprejemanja in oddajanja sporočil med mladostnikom in starši. Tak dvosmeren način medsebojnega sporazumevanja omogoča razvoj ustreznih čustvenih odnosov (opore) med starši in mladostniki. (Tomori, 1994). S tem mnenjem se strinjajo številni psihologi. Tudi Gostečnik (1999) trdi, da način komunikacije izraža odnos med mladostniki in starši in nanj tudi povratno vpliva. Temeljni način uspešnega komuniciranja me starši in mladostnikom je **pogovor**. V njem starši in mladostniki izmenično »igrajo« dve vlogi: sporočevalca (osebe, ki pošilja sporočilo) in poslušalca (osebe, ki sporočilo sprejema). Če želijo mladostniki in starši uspešno komunicirati, morajo biti zmožni jasno ubesediti svoja čustva, potrebe in želje, ki jih želijo sporočiti - določiti **vsebino** sporočila. Hkrati pa morajo to vsebino povedati na primeren način (ustrezen **odnosni** del sporočila). Mladostniki pa imajo prav s takšnim načinom komunikacije velike težave. S starši se sicer poskušajo pogovarjati, vendar pogosto pravzaprav ne vedo, kaj želijo sporočiti (vsebina sporočila je staršem nerazumljiva) ali pa v vsebini sporočila prevladajo intenzivna čustva, ki jih še ne zmorejo obvladati (moten odnosni del sporočila). Tak način komunikacije vodi neizogibno v medosebne spore in konflikte, ki so v obdobju mladostništva tipični, pogosti in nujni, saj mladostnik z njihovim reševanjem pridobiva izkušnje in razvija kompetence odrasle osebe (Gostečnik, 1999).

Goodova (1993) navaja, da je v interakciji staršev z mladostniki zlasti pomembna pripravljenost staršev za poslušanje mladostnika in pogajanje z njim. **Nespoštljiv odnos** se med mladostnikom in starši izraža z neustreznim načinom besedne komunikacije mladostnikov s strani staršev in staršev s strani mladostnika. Med neučinkovitim vedenjem, ki ga starši razmeroma pogosto izražajo opisuje vpitje, pridiganje, primerjanje mladostnika z drugimi, grožnje, sitnarjenje, vzbujanje krivde, izražanje pretirane skrbi zanj, kritiziranje, kaznovanje in izražanje prizadetosti. V ustrezni komunikaciji starši uporabljajo: pohvale, spodbude in informacije, ki jih mladostnik ob soočanju z novimi izzivi neizogibno potrebuje. Takšno vlogo pa imajo le starši, ki so svoje otroke voljni učiti tistega, kar bi otroci - mladostniki radi vedeli.

Starši ali mladostniki pa lahko uporabljajo tudi različne oblike **posredne komunikacije**, ki vključuje **dvojna sporočila** (neskladnost med besednim in nebesednim delom sporočila) ali pa **sporočanje prek drugega** (sporočilo od enega k drugemu družinskemu članu prenaša posrednik – običajno drug družinski član). Takšna posredna komunikacija vpliva na nastanek zmedenih – nejasnih odnosov med mladostnikom in starši. Mladostnik na tak način seveda ne more razviti jasne socialne vloge odrasle osebe. Neustrezen odnos med starši in mladostnikom pa je pogosto rezultat še enega neuspešnega načina komuniciranja **sporočanja z molkom**. Vsebuje sporočila, ki jih v družini jasno razumejo in pogosto izražajo prizadetost posameznega družinskega člana ali pa se nanašajo na nezaželene teme pogovora, čeprav besedni del sporočila manjka. Zanimiva je ugotovitev, da skoraj vsaka družina razvije tudi skupen **jezik** (govor), ki ga obvladujejo vsi njeni člani in ga praviloma uporabljajo v komunikaciji samo med družinskimi člani (Tomori, 1983).

2.3 Vzgojni stili staršev

Conger (1991, v Zupančič, 2004) ugotavlja, da na razvoj mladostnikove neodvisnosti pomembno vpliva vzgojni stil staršev. Vzgojni stil je **način vodenja**, ki vključuje nadzor in oporo mladostniku. **Dimenzija opore** vključuje skrbnost, odzivnost in čustveno naklonjenost staršev. (Holden in Edwards, 1989, v Zupančič, 2004). Oporo predstavljajo vse tiste oblike vedenja staršev, s katerimi starši zadovoljujejo mladostnikove potrebe in v njem utrjujejo prepričanje, da ga kljub nasprotujočemu vedenju sprejemajo in upoštevajo. **Nadzor** zajema postavljanje pravil in standardov, ki določajo pričakovano vedenje mladostnika in vsebuje še prepovedi ali načine kaznovanja ob neprimernem vedenju mladostnika. Z nadzorom starši mladostniku zagotavljajo priložnosti za samostojno odločanje in prevzemanje odgovornosti za sprejete odločitve. Številne raziskave nedvomno potrjujejo, da je čustvena odvisnost od staršev v obdobju mladostništva še vedno velika. Mladostniki si želijo hkrati čustvene opore in nadzora. Mladostniki ne zavračajo svojih staršev, temveč od njih pričakujejo nasvete, zaščito in pomoč.

K dobremu odnosu s starši prispeva predvsem spoštovanje mladostnika in zaupanje vanj ter vključevanje mladostnika v sprejemanje odločitev, s katerimi ta sam uravnava svoje življenje.

Glede dveh temeljnih dimenzij (nadzor – opora), običajno v strokovni literaturi zasledimo naslednje vzgojne stile:

a. Avtoritativni (demokratični) vzgojni stil: uporabljajo ga starši, ki svoje mladostnike spoštujejo, vključujejo v odločanje, sprejemajo njihovo neodvisnost, zahteve in pravila postavljajo tako, da razloge zanje mladostniku tudi pojasnijo, ali pa se o njih dogovorijo (sklenejo kompromis): Komunikacija med starši in mladostnikom je dvosmerna. S takšnim ravnanjem spodbujajo razvoj mladostnikove odgovornosti in samostojnosti ter enakopravnih odnosov, vendar v okviru njegovih zmoglosti. Mladostniku nudijo ustrezno čustveno oporo, ko jo ta potrebuje.

Ta vzgojni stil omogoča, da se mladostnik razvije v samostojno, odgovorno in neodvisno osebo.

b. Avtoritarni stil uporabljajo starši, ki dajejo prednost nadzoru: ubogljivosti, zato kaznujejo in uveljavljajo socialno moč nad mladostnikom, zavirajo dvosmerno komunikacijo z njim in zavzemajo položaj absolutne avtoritete v družini. Pogosto čustven odnos do mladostnika pogojujejo s poslušnostjo mladostnika. S takšnim vzgojnim stilom zavirajo razvoj mladostnikove samostojnosti in spodbujajo željo po upornosti in kljubovanju. Mladostniki vzgojeni avtoritarno so konfliktno - razdražljivi in se pogosto razvijejo v disciplinirane, nevrotične osebnosti (so pretirano ubogljivi, podredljivi in notranje napeti) ali pa v avtoritarne osebnosti, podobne staršem.

c. Permisiven stil vzgoje uporabljajo starši, ki brezmejno razvajajo svoje mladostnike, saj dovoljujejo izigravanje pravil brez negativnih posledic. Raven zahtev in nadzora staršev je zelo nizka, dopuščeno je pravzaprav vse. Mladostnik s starši manipulira in tako lahko pravila prilagaja svojim potrebam. S takšnim ravnanjem starši zavirajo razvoj mladostnikove odgovornosti, v njem vzbujajo prepričanje, da jim je zanj vseeno (pomanjkanje čustvene opore) in ga prikrajšajo za možnost, da bi si sam izbojeval lastno neodvisnost.

Rezultat takšne vzgoje je otrok, ki je pretirano razvajen, nesocialen, včasih celo antisocialen. Njegova edina smernica v življenju je brezmejno zadovoljevanje lastnih potreb, ne glede na potrebe drugih ljudi.

Številni avtorji ugotavljajo, da tako avtoritarni kot permisivni stil vzgoje bolj zadovoljujeta potrebe in želje staršev kot pa mladostnika. Oba vzgojna stila sta pogosto znamenje nemoči staršev, ki se svoji novi vlogi staršev mladostnika niso sposobni prilagoditi

- d. Med najbolj neučinkovite in škodljive stile vzgoje štejemo **kaotično vzgojo**, pri kateri starši uporabljajo cel niz različnih vzgojnih stilov: avtoritarnega, avtoritativnega/demokratskega, permisivnega – vendar se ti pojavljajo stalno nestalno (konsistentno nekonsistentno). **V vzgojnem stilu staršev ni prave stalnice, zato otrok nima nobene prave orientacije.** Pogosto poskuša sam najti usmeritev in stalnost, ki je od staršev ne dobi: zateče se v bolezen, ker je tam manj kaotičnosti, umakne se vase (avtizem), kaže antisocialno vedenje, ker s takim vedenjem doseže stalne reakcije staršev.... (Kompare, 2001).

2.4 Rezultati empiričnih raziskav

Neustrezni načini komunikacije pa ne povzročajo le neustreznih odnosov, temveč posledično v komunikaciji vplivajo na nastanek medosebnih konfliktov mladostnikov s starši ali staršev z mladostnikom. V adolescenci se konflikti med mladostniki in starši pojavljajo na različnih področjih, predvsem na tistih, na katerih se mladostnik želi osamosvojiti – postati neodvisen, starši pa jih skušajo s postavljanjem pravi še vedno nadzirati. Smetana in Asquith (1994, v Zupančič, 2004) menita, da razmeroma največ konfliktov med mladostniki in starši nastane zato, ker različno razumejo smiselnost in meje starševske avtoritete pri poseganju v mladostnikovo življenje.

V **zgodnji adolescenci** (med 14. in 16. letom starosti) se **konflikti** med starši in mladostniki najpogosteje pojavijo na področju šolanja, njihovih socialnih dejavnosti (odnosov z vrstniki in spolnosti) moralno-normativnega vedenja (laganje, kajenje, spoštovanje pravil...), družinskih dejavnosti in obveznosti. V **srednji adolescenci** (med 16. in 18. letom starosti) postaneta sporni področji: izbor prijateljev in usmerjanje mladostnikovih (poklicnih) interesov. Mnoge starše v tem obdobju močno obremenjuje dejstvo, da mladostniki v procesu osamosvajanja razvijajo čustveno povezanost z vrstniki. V **pozni obdobju adolescence** (po 18. letu starosti) pa mladostnik v glavnem že ustrezno razreši najpomembnejše notranje konflikte, kar zmanjša intenzivnost in pogostost medosebnih konfliktov s starši. Še največkrat imajo nasprotujoča mnenja ob vprašanju izbire poklica in ob problemih partnerskih odnosov, saj ima večina mladostnikov v tem obdobju prvo resno intimno razmerje, ki v mladostnikovo in družinsko življenje vnaša številne nove izzive in tveganja.

Pri prehajanju iz zgodnjega v pozno adolescenco mladostniki vse bolj aktivno sodelujejo pri oblikovanju večine družinskih dogovorov, še posebej tistih, ki se nanašajo nanje osebno. Najpogosteje sklepajo kompromise glede nočnih izhodov, učenja, obveznosti v gospodinjstvu ter porabe denarja. Večina mladostnikov meni, da so omejitve in pravila, ki jih postavljajo starši dobra in smiselna (Zupančič, 2004). Zato se odnos med starši in mladostniki spremeni na boljše. Pretirana najstniška občutljivost se upade. Starejši mladostniki se bolj zrelo odzivajo na zahteve in pričakovanja staršev. Zdaj so mladostniki staršem v oporo, saj spoznajo, da odraslost ne pomeni le brezmejne neodvisnosti in samostojnosti, temveč tudi sprejemanje odgovornosti za lastne odločitve, s katerimi močno vplivajo ne samo na lastno življenje temveč tudi življenje svojih staršev in drugih za mladostnika pomembnih ljudi.

Pomen staršev za mladostnika potrjujejo številne raziskave. Mladostniki se v težavah še vedno najraje pogovorijo s starši (65 % fantov in 54% deklet, **Zupančič**, 2004). Kot najpomembnejšo osebo v svojem življenju še vedno ocenjujejo mamo. (**Uletova**, 1995, v **Zupančič**, 2004). Kar dve tretjini srednješolk in srednješolcev (**Tomori**, 1998) ocenjuje, da je deležnih veliko ali zelo veliko čustvene opore s strani staršev. Skrb vzbuja dejstvo, da kar tretjina srednješolcev obeh spolov ne čuti ustrezne emocionalne opore s strani najbližjih odraslih. **Furman in Buhrmester** (1992, v **Zupančič**, 2004) ugotavljata, da mladostniki več čustvene opore dobijo od istospolnega starša.

Conger (1991, v **Zupančič**, 2001) ugotavlja, da je prav postavljanje meja z določanjem standardov vedenja je najpogostejši izvor napetosti in medosebnih konfliktov med mladostniki in njihovimi starši. Raziskava **Pinterjeve** (v **Tomori**, 1998) kaže, da ima približno **80%** fantov in **70%** deklet le redke ali občasne konflikte ali napetosti s svojimi starši. O pogostih ali celo neprestanih sporih a starši poroča **9%** fantov in **17%** deklet. Spore s starši težko ali zelo težko doživlja **48%** fantov in **61%** deklet. Partnerski spori staršev močno prizadenejo **45%** fantov in **63%** deklet.

Številni avtorji se strinjajo, da na uspešnost razreševanja medosebnih konfliktov v obdobju mladostništva pomembno vpliva zlasti ravnanje staršev. Slovenski starši mladostnike najpogosteje kaznujejo blago (jih oštevajo, so jezni nanje, jim omejijo večerne izhode, finančno podporo, gledanje televizije). Raziskave **Tomorijeve** s sodelavci (1998) pa opozarjajo na sorazmerno pogostost neustreznih vzgojnih prijemov staršev: o izkušnji resne telesne kazni, zaklepanja in hudih groženj doma poroča približno **18 %** fantov in kar **21%** deklet.

Zupančičeva (1996, v **Tomori**, 1998) ugotavlja, da se mladostniki s starši pogovarjajo predvsem o šolanju, vedenjskih normah, družinskih odnosih in problemih... , redko pa o širših družbenih problemih (droge, alkohol...) in smislu življenja, še posebej se starši izogibajo pogovorom o spolnosti. Konflikti med mladostniki in starši pojavljajo na področju **mladostnikovega šolanja** (količina učenja, odnos do učiteljev in šole, delovne navade in učna uspešnost) , njegovih **socialnih dejavnosti** (vedenje v vrstniški skupini, večerni izhodi, zunanji videz, preživljanje počitnic...), **družinskih odnosov** (časa, ki naj bi ga družina preživela skupaj, vedenja do družinskih članov...) in **obveznosti** (gospodinjstva opravila, uporaba telefona, poraba denarja...) ter na področju **moralno-normativnega vedenja** (laganje, kajenje, spoštovanje pravil...). Razhajanja glede pomembnih življenjskih vprašanj in vsakdanjih življenjskih problemov so med mladostniki ter starši le **občasna do zmerno pogosta** in navadno **blage intenzitete**.

Collins (1990, v **Zupančič**, 2004) potrjuje, da se močni konflikti s starši pojavljajo le pri **10 – 15%** mladostnikih in še to le pri takšnih, ki so imeli konfliktno odnose s starši že v obdobju otroštva.

Fenwickova in Smith (1997) ugotavljata, da imajo mladostniki dokaj pogosto konflikte s starši zaradi prijateljev. Ob koncu **zgodnjega** mladostništva je najpogostejši razlog negativen čustven odnos staršev do prijateljev (39 % deklet, 23 % fantov), preživljanje časa s prijatelji (22 % deklet, 14 % fantov) in izbor partnerja (22 % deklet, 18 % fantov). Ob koncu **srednjega** mladostništva pa najbolj sporno postane preživljanje časa s prijatelji (35% deklet, 30 % fantov) in negativen odnos staršev do prijateljev (18 % deklet, 20 % fantov). Zanimivo je dejstvo, da le 5 % fantov navaja kot razlog sporov s starši izbor dekleta, takšnih deklet pa je kar 18 %. Le okoli 10 % najstnikov navaja kot razlog konfliktov obiske prijateljev. Mladostniki se v obdobju srednjega mladostništva najpogosteje pritožujejo nad starši zaradi: preveč razburjanja (45 % fantov, 54 % deklet), preveč vmešavanja (40 % fantov, 36 % deklet),

nepriznavanja odraslosti (»imajo me za otroka«, 25 % fantov, 54 % deklet), previsokih pričakovanj staršev (50 % vseh mladostnikov) in premalo svobode (24 % fantov in 41 % deklet).

Številne raziskave (McKenry, Kotch in Browne, 1991, v Zupančič, 2004) so potrdile, da se konfliktnost med mladostniki in starši povezuje s starostjo in spolom mladostnika, socialno - ekonomskim položajem družine in številom otrok v družini. Starši iz nižjega socialno - ekonomskega sloja pri mladostnikih bolj spodbujajo socialno samostojnost in razvijanje osebnih interesov. Najbolj pomemben je zanje mladostnikov učni uspeh.

Conger (1991, Zupančič, 2004) je v svoji raziskavi potrdil pomemben **vpliv stila vzgoje** na razvoj samostojnosti mladostnika: **konflikti** med mladostniki in starši so **pogostejši**, če starši uporabljajo **avtoritarni ali permisivni stil** vzgoje, saj s takim ravnanjem ovirajo mladostnika pri razvoju odgovornosti, samostojnosti in neodvisnosti, zato se jim mladostnik upre. Najmanj konfliktov imajo starši, ki uporabljajo demokratični vzgojni stil. Demokratični starši pa nastale konflikte tudi najbolj uspešno/konstruktivno rešujejo.

Červakova (v **Bajzek**, 2008) ugotavlja, da velika večina mladostnikov pozitivno doživlja družinsko življenje. 43,2 odstotka jih trdi, da imajo pozitivno izkušnjo s svojo družino, kot zelo pozitivno pa jo ocenjuje 37,8 odstotka anketirancev. Še 15,8 odstotka mladih navaja, da jim v družini ni lahko, a kljub vsemu dobro. Le zanemarljiv odstotek mladih ima z družino negativno izkušnjo (skupaj 2,8%).

Positivna naravnost do družinskega življenja se kaže tudi v občutkih, ki jih mladi gojijo do svoje družine. Najpogosteje čutijo ljubezen in privrženost (69,7%) ter spoštovanje (60,3%). Oddaljenost in indiferentnost čuti le 3,9 % mladih, odvisnost 3%, zavračanje pa le 2,4 % mladih.

Z izjemo prijateljev (najpogostejši sogovorniki o njihovih težavah - navaja jih kar 77,5% mladostnikov). Starši se razlikujejo tudi v zahtevah in dovoljenjih: najpogosteje (69,9%) zahteva, da jih mladostniki seznanjajo kam gredo in s kom, od dobre polovice (52,1 %) zahtevajo, da se vračajo domov ob določeni uri in da pomagajo pri domačih opravilih (51%). Sledijo zahteve, ki se nanašajo na kajenje (37,4%), učenje (22,4%) in pravočasno odhajanje k počitku (20%). Najmanj prepovedi mladi imajo glede medsebojnega obiskovanja (brez težav pri 89,3% staršev), večje pri preživljanju intimnih trenutkov s partnerjem (brez omejitev to dovoljuje le 30,5% staršev, z zadržkom, 41,2 %, ne dovoli pa 25,1 % staršev), še večje pri poznem vračanju domov (brez omejitev to dovoljuje le 18,5% staršev, z zadržkom, 50,2 %, ne dovoli pa 30,2 % staršev) in spanjem zunaj doma (brez težav le 17,7% staršev, z zadržkom, 41,1 %, ne dovoli pa 37,1 % staršev). Statistično pomembne (največje) razlike glede na spol so se pojavile pri preživljanju intimnih trenutkov s partnerjem, ki jih starši ne dovolijo predvsem dekletom (31,1%) in redkeje fantom (18,3%). Dovoljujejo pa jih kar 39% fantov in le 23,1 odstotkom deklet.

3.0 CILJI IN HIPOTEZE

Osnovno izhodišče našega raziskovanja je ugotovitev, da **vzgojni stil staršev** pogojuje **zadovoljstvo mladostnika** s starši in hkrati določa **socialno dinamiko družine**: načine medsebojne komunikacije, odnose med člani družine, pa tudi pogostost in vsebino konfliktov, ki zadevajo področja mladostnikovega osamosvajanja.

Z zbranimi podatki želimo odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. *Kakšen vzgojni stil najpogosteje uporabljajo starši dijakov Gimnazije Ormož?*
2. *Kako na vsebino, pogostost in doživljanje konfliktov s starši vplivajo izbrani prevladujoči vzgojni stil staršev in spol mladostnika?*
3. *Kako na zadovoljstvo mladostnikov s starši vpliva prevladujoči vzgojni stil staršev?*

Naša pričakovanja opisujejo naslednje hipoteze:

Hipoteza 1: Večina staršev ormoških gimnazijcev vzgaja svoje mladostnike **demokratično**.

Hipoteza 2: Na **konflikte** med mladostniki in starši vpliva pomembno mladostnikov **spol**.

Hipoteza 3: Na **konflikte** med mladostniki in starši pomembno vpliva **vzgojni stil** staršev.

Hipoteza 4: **Bolj zadovoljni** so s svojimi starši tisti mladostniki, ki jih starši **vzgajajo demokratično**.

Posamezne **hipoteze** bomo preverili s pomočjo naslednjih **vprašanj v anketnem vprašalniku (priloga1)**:

HIPOTEZE	VPRAŠANJA
Hipoteza 1: Večina staršev ormoških gimnazijcev vzgaja svoje mladostnike demokratično .	5, 6, 7, 8, 9
Hipoteza 2: Na konflikte med mladostniki in starši vpliva pomembno mladostnikov spol .	10, 11, 12
Hipoteza 3: Na konflikte med mladostniki in starši vpliva pomembno vzgojni stil staršev.	10, 11, 12
Hipoteza 4: Bolj zadovoljni so s svojimi starši tisti mladostniki, ki jih starši vzgajajo demokratično .	13, 14, 15,16

4.0 METODA

4.1 Opis vzorca

V raziskavi je sodeloval **101** dijak in dijakinja Gimnazije Ormož, (64 , 63,37% je deklet in 37, 36,63% fantov). 14 dijakov in dijakinj na dan anketiranja ni bilo prisotnih pri pouku (načrtovali smo, da bomo v raziskavo vključili vse vpisane dijake v šolskem letu 2011/12). Kljub temu smo v raziskavo zajeli 87,83 odstotka vseh vpisanih dijakov in dijakinj (teh je šolskem letu 2011/12 115).

Tabela 1: Anketirani Ormoški gimnazijci po spolu in letniku izobraževanja

LETNIK	SPOL				SKUPAJ dekleta + fantje	
	dekleta		fantje		število	odstotek %
	število	odstotek %	število	odstotek %		
1	16	25	10	27,03	26	25,74
2	11	17,19	6	16,22	17	16,83
3	27	42,19	11	29,73	38	37,62
4	10	15,63	10	27,03	20	19,80
Skupaj	64	100	37	100	101	100

26 dijakov (16 deklet in 10 fantov, 25,74 % vseh anketirancev) obiskuje prvi letnik, 17 (16,83 %, 11 deklet in 6 fantov) drugega. V tretjem letniku je število anketirancev večje, saj ga obiskujeta dva oddelka, anketni vprašalnik je izpolnjevalo 27 deklet in 11 fantov (37,62 % anketirancev). V zaključnem letniku je število fantov in enako številu deklet (po 10, 19,80 %, kar predstavlja slabo petina vseh anketirancev).

Tabela 2: Vzorec anketiranih dijakov po spolu in starosti

Starost	SPOL				SKUPAJ dekleta + fantje	
	dekleta		fantje		število	odstotek %
	število	odstotek %	število	odstotek %		
15	16	25	9	24,32	25	24,75
16	10	15,63	7	18,92	17	16,83
17	23	35,94	10	27,03	33	32,67
18	14	21,88	9	24,32	23	22,77
19	1	1,56	2	5,41	3	2,97
SKUPAJ	64	100	37	100	101	100

Iz zbranih rezultatov (**tabela 2**) je razvidno, da se je starost anketirancev gibala v razponu od 15 do 20 let : slaba četrtnina (24,75% celotnega vzorca) je stara 15 let, 16, 83% anketirancev 16, 17 let je stara slaba tretjina anketiranih dijakov (32,67 %), dobra četrtnina dijakov (25,74 %) je polnoletna.

Njihova povprečna starost je **16 let in osem mesecev**.

Tabela 3: Vzorec anketiranih dijakov glede na vrsto družine in spol

Vrsta družine	SPOL				SKUPAJ	
	dekleta		fantje		dekleta + fantje	
	število	odstotek %	število	odstotek %	število	odstotek %
biološka	50	78,21	35	94,59	85	84,16
reorganizirana	1	1,56	2	5,41	3	2,97
enostarševska (mama)	10	15,64	/	0	10	9,90
enostarševska (oče)	3	4,69	/	0	3	2,97
SKUPAJ	64	100	37	100	101	100

84,16 % (85) vseh anketiranih dijakov živi z obema staršema (v biološki družini), desetina (le dekleta) (9,90) v enostarševskih z mamo, enak delež (2,97%) živi v reorganizirani (biološki starš z novim partnerjem/partnerico) in v enostarševski družini z očetom (ponovno le dekleta). Primerjava med spoloma kaže, da so v enostarševskih družinah živijo le dekleta (petina vseh anketiranih deklet).

4.2 Opis merskega instrumenta

Podatke smo zbrali z anketnim vprašalnikom, v katerem smo večino vprašanj (z izjemo vprašanj: vprašanj 7 in 12, ki smo jih priredili po Tomori, 1998 in vprašanja 11, ki je prirejeno po Červak, 2008) sestavili sami. Vprašalnik vsebuje štiri objektivna vprašanja (spol, starost, letnik in vrsta družine: 2 sta zaprti, eno odprto in eno kombinirano), ter dvanajst subjektivnih vprašanj (9 teh je zaprtih, 3 zaprta - eno vprašanje vsebuje listo sodb z možnostjo večstranskega izbora). Subjektivne sodbe se nanašajo na ocene in doživljanje družinskih odnosov in ravnanja staršev.

4.3 Postopek zbiranja podatkov – opis po anketiranju

Anketiranje smo izvedli organizirano - skupinsko pri urah, dne 14. 2. 2012, med 8. 00 in 11. 15 uro v matičnih učilnicah vsakega oddelka. Dijake smo seznanili z namenom in cilji anketiranja in jim pojasnili navodila za reševanje vprašalnika. Izpolnjevanje je potekalo samostojno (ne - vodeno). Dodatnih pojasnil navodil anketiranci niso potrebovali. Večina dijakov je vprašalnik izpolnila v desetih minutah, vsi v petnajstih minutah. Po zaključenem delu smo se dijakom zahvalili za sodelovanje, zagotovili popolno anonimnost in uporabo zbranih podatkov le v skladu raziskovalnimi cilji.

4.4 Statistična obdelava podatkov

Vsi izpolnjeni vprašalniki so bili primerni za nadaljnjo obdelavo. Zbrane podatke smo obdelali in grafično prikazali s pomočjo računalniških programov **Microsoft Excel** in **Microsoft Word**. Ključ za vrednotenje odgovorov je označen v anketnem vprašalniku (**priloga 1**). Prevladujoč vzgojni stil očeta/mame smo določili na osnovi petih vprašanj (**5- 9**), ki so zajemala različne dimenzije vzgojnega stila: prevladujoč vzgojni stil označujejo najmanj trije odgovori, ki so pripadali istemu stilu. Če so izbrani odgovori pripadali vsem trem stilom (demokratskemu, avtoritarnemu in permisivnemu) smo ga obravnavali kot kaotičnega.

5.0 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

5. Kako starša izražata svoja čustva do tebe?

Tabela 4: Izražanje starševskih čustev do deklet in fantov

ODGOVOR	SPOL								SKUPAJ fantje + dekleta	
	DEKLETA				FANTJE					
	mama		oče		mama		oče		f	%
Število(f)/odstotek%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
a) Pretirano me štiti, »preveč« me ima rad/-a, kar »duši« me s svojo ljubeznijo.	5	8,33	9	16,67	5	13,51	1	2,70	20	10,64
b) Ima me rad/a, ne glede na moje dosežke ali napake.	43	71,67	33	61,11	26	70,27	25	67,57	127	67,55
c) Pozitivna čustva izraža, če sem poslušen/-a in ubogljiv/-a, negativna, če se mu/ji uprem ali ne dosegam njegovih/njenih pričakovanj.	12	20,00	12	22,22	6	16,22	11	29,73	41	21,81
SKUPAJ	60	100	54	100	37	100	37	100	188	100

Analiza odgovorov, ki označujejo čustvene odnose in povezanost s starši pri anketiranih mladostnikih kaže, da dobri dve tretjini vseh staršev izraža pozitivna čustva do svojih mladostnikov, ne glede na njihove dosežke ali napake. Primerjava po spolu pokaže, da takšen odnos staršev občuti dobrih sedem desetih vseh deklet (71,67%) in skoraj enak odstotek fantov (70,27% fantov) v odnosu z mamo, v odnosu z očetom pa dobre tri petine deklet (61,11%) in dobri dve tretjini fantov (67,57%). Dobra petina (21,81%) vseh anketiranih občuti pozitivna čustva v odnosu s starši, le ko so ubogljivi in poslušni ali izpopolnjujejo njihova pričakovanja. To velja za petino deklet v odnosu z obema staršema, medtem ko pri fantih lahko opazimo razlike glede na spol starša: pogosteje ubogljivost in poslušnost zahtevajo očetje (29,73%), redkeje pa njihove mame (16,22%). Dobro desetino vseh anketiranih mladostnikov (10,64%) starši pretirano štiti in preveč obremenjujejo s svojo ljubeznijo. Slaba desetina (8,33%) vseh deklet (13,51% fantov) občuti pretirano zaščito in ljubezen v odnosu z mamo, dobra šestina vseh deklet (16,67%, le 2,70% fantov) v odnosu z očetom.

Ugotovimo lahko, da večina staršev (mam in očetov) izraža svojo ljubezen ne glede na mladostnikove slabosti in napake. Takšno brezpogojno izražanje pozitivnih čustev je značilnost demokratičnega vzgojnega stila. Če sklepamo le na podlagi te dimenzije vzgojnega stila, zbrani podatki govorijo v prid naših pričakovanj (hipoteza 1), da večina staršev vzgaja svoje mladostnike demokratično, dobra petina avtoritarno (strogo), le dobra desetina pa permisivno (popustljivo).

Starši, demokratični vzgojni stil zelo verjetno najpogosteje za vzgojo svojih mladostnikov izberejo zato, ker je najbolj primeren in učinkovit. Starši z njegovo uporabo najbolje zadovoljujejo mladostnikove potrebe po čustveni podpori, navezanosti, varnosti ..., hkrati pa ga z uporabo tega stila spodbujajo k neodvisnosti, samostojnosti in odgovornemu vedenju. Tako starši z uporabo demokratičnega vzgojnega stila zagotavljajo tudi uspešne pogoje za delovanje družine kot skupine: mladostnik odgovorno sprejema svoje naloge in prispeva k družinskim ciljem.

6. Kako zahtevna sta starša glede upoštevanja pravil?

Tabela 5: Vztrajanje pri upoštevanju pravil pri starših po spolu

ODGOVOR	SPOL								SKUPAJ fantje + dekleta	
	DEKLETA				FANTJE					
	mama		oče		mama		oče		f	%
Število(f)/odstotek%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
a) Je strog/-a , želi, da upoštevam pravila, ki je določil/-a sam/-a .	17	28,33	7	12,96	5	13,51	10	27,03	39	20,74
b) Je nezahteven/-a , ne vztraja pri upoštevanju postavljenih/dogovorjenih pravil.	6	10,00	15	27,78	5	13,51	5	13,51	31	16,49
c) Je dosleden/dosledna, vztraja , da upoštevam pravila, o katerih smo se dogovorili.	37	61,67	32	59,26	27	72,97	22	59,46	118	62,77
SKUPAJ	60	100	54	100	37	100	37	100	188	100

Večina staršev je glede upoštevanja pravil pri anketiranih mladostnikih dosledna, saj dobre tri petine (62,77%) mladostnikov občuti, da starši vztrajajo pri upoštevanju dogovorjenih pravil. Primerjava med spoloma pokaže, da to velja za okoli tri petine fantov in deklet (pri dekletih v odnosu z obema staršema, pri fantih pogosteje z mamo (72,97%), kot očetom). Dobra petina (20,74%) anketiranih navaja, da so starši strogi in želijo, da mladostniki upoštevajo njihova pravila (značilno za dobro četrtino deklet v odnosu z mamo in osmino deklet v odnosu z očetom, osmino fantov v odnosu z mamo in dobro četrtino fantov v odnosu z očetom). Šestina (16,49%) mladostnikov pa meni, da so njihovi starši nezahtevni in ne vztrajajo pri upoštevanju pravil (pri dekletih to velja pogosteje v odnosu z očetom – dobro četrtino 27,78%, pri fantih pa le za dobro osmino (13,51) v odnosu z obema staršema).

Na osnovi vseh zbranih podatkov lahko ugotovimo, da je večina staršev pri upoštevanju pravil, o katerih so se z mladostnikom dogovorili, dosledna. Takšen način določanja in upoštevanja pravil velja za demokratičen vzgojni stil. Podatki torej potrjujejo naša pričakovanja (hipoteza 1). Če sklepamo le na podlagi te dimenzije vzgojnega stila, dobra petina strogih staršev uporablja avtoritaren vzgojni stil, šestina, ki je popustljiva, permisivnega. Opazna je tendenca, da je nadzor, ki izhaja iz postavljanja in upoštevanja pravil, odvisen tudi od spola staršev in mladostnikov: očetje so bolj popustljivi do deklet in bolj strogi do fantov, mame pa so bolj stroge do deklet. Možno je, da vzgojni stil prilagajajo glede na izraženo stopnjo odgovornosti in samostojnosti, ki jo kažejo njihovi mladostniki. Pričakovano je, da bolj odgovorni in samostojni mladostniki potrebujejo manj pravil in manj nadzora.

Domnevamo lahko, da starši svoj vzgojni stil prilagajajo mladostnikovim novim razvojnim potrebam v obdobju mladostništva (po čustveni podpori, varnosti, brezpogojni ljubezni, samostojnosti...). V teh potrebah se mladostniki in mladostnice običajno ne razlikujejo in jih starši najbolj učinkovito zadovoljujejo prav z demokratično vzgojo. Z uporabo tega vzgojnega stila postavijo jasne norme za vedenje mladostnika. Tak način vzgoje (vodenja mladostnika) temu zagotavlja varnost, hkrati pa omogoča dobre medosebne odnose in uspešno komunikacijo med starši in mladostnikom.

7. Koliko čustvene opore so ti nudili starši v zadnjem letu?

Tabela 6: Doživljanje čustvene opore pri starših po spolu

ODGOVOR	SPOL								SKUPAJ fantje + dekleta	
	DEKLETA				FANTJE					
	mama		oče		mama		oče		f	%
Število(f)/odstotek%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
a) nič ali zelo malo (najpogosteje mi je ne nudi, prepusti me samemu sebi)	4	6,67	5	9,26	5	13,51	7	18,92	21	11,17
b) malo (le izjemoma, imam občutek, da mu /ji je vseeno zame)	2	3,33	12	22,22	3	8,12	10	27,03	27	14,36
c) veliko/zelo veliko (kadarkoli jo potrebujem)	54	90,00	37	68,52	29	78,37	20	54,05	140	74,47
SKUPAJ	60	100	54	100	37	100	37	100	188	100

Visoko stopnjo čustvene podpore staršev doživlja slabe tri četrtine vseh anketiranih mladostnikov (74,47%). Skoraj vsa dekleta (iz izjemo slabe desetine) doživljajo visoko stopnjo čustvene opore v odnosu z mamo (90,00%, 78,37 % fantov), dobre dve tretjini deklet (68,52%) in večina fantov (54,05 %) tudi v odnosu z očetom. Dobra osmina vseh anketiranih (14,33%, ne glede na spol) doživlja majhno čustveno podporo staršev. To velja za slabo petino deklet (22,22%) in dobro petino fantov (27,03%) v odnosu z očetom in le za slabo desetino fantov (8,12%) in le nekaj odstotkov deklet (3,33%) v odnosu z mamo. Kar dobra desetina mladostnikov (11,17%) pa je doživlja le zelo malo ali pa je sploh ne občuti (pogosteje fantje, dobra osmina (13,51%) v odnosu z mamo, slabi dve petini v odnosu z očetom (18,92%), slaba desetina deklet, v odnosu z očetom (9,26%) in le dobra dvajsetina deklet (6,67%) v odnosu z mamo. Več čustvene podpore mladostnikom obeh spolov (v primerjavi z očetmi) nudijo demokratične mame. Glede na dejstvo, da je v adolescenci čustvena opora staršev izjemno pomembna tako za mladostnikovo doživljanje samega sebe kot za uspešno soočanje z identitetno krizo, vzbuja skrb ugotovitev, da kar dobra četrtina (25,53%) anketirancev ne občuti dovolj čustvene podpore staršev. Kljub temu dejstvu, pa lahko ugotovimo, da večina staršev nudi dovolj čustvene podpore svojim mladostnikom. Takšno ravnanje predstavlja pomembno dimenzijo demokratičnega vzgojnega stila. Zato ti podatki potrjujejo naša pričakovanja (hipoteza 1) o večinski uporabi demokratične vzgojnega stila pri vzgoji anketiranih mladostnikov. Če sklepamo po načinu izražanja čustev do mladostnikov, kar dobra desetina staršev še vedno uporablja avtoritarni vzgojni stil, le slaba šestina permisivnega.

Prevladujočo uporaba demokratičnega vzgojnega stila lahko pojasnimo s številnimi razlogi. Čustvena opora staršev vpliva neposredno na pozitivne čustvene odnose z mladostniki v celoti, hkrati pa z njo starši ustrezno zadovoljujejo tudi mladostnikovo potrebo po varnosti. Mladostnik ve, da mu bodo starši stali ob strani, ne glede na karkoli. Tako čustvena opora pomembno vpliva (kot smo že omenili) na doživljanje sebe in uspešno soočanje z identitetno krizo. Starši, ki želijo mladostnika spodbuditi k oblikovanju identitete odrasle osebe, zelo verjetno izberejo prav demokratični stil vzgoje.

Hkrati pa starši s tem načinom vzgoje zagotavljajo uspešne pogoje za delovanje družine kot skupine (medosebne odnose in komunikacijo, manj pogoste konflikte), saj mladostnik odgovorno sprejema svoje naloge in prispeva k skupnim družinskim ciljem.

8. Kakšne kazni uporabita starša, če kršiš pravila?

Tabela 7: Načini kaznovanja, ki jih uporabljajo starši, glede na spol anketirancev

ODGOVOR	SPOL								SKUPAJ fantje + dekleta	
	DEKLETA				FANTJE					
	mama		oče		mama		oče		f	%
Število(f)/odstotek%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
a) Strogo me kaznuje, če ne upoštevam pravil, ki jih je postavil/-a.	6	10,00	3	5,56	2	5,41	5	13,51	16	8,51
b) Čeprav grozi s kaznijo, običajno ostane le pri grožnjah, ki jih ne izpelje oziroma pri upoštevanju pravil ne vztraja.	15	25,00	17	31,48	15	40,54	14	37,84	61	32,45
c) Če dogovorjena pravila kršim, moram za svoje vedenje prevzeti odgovornost (se soočiti z negativnimi posledicami).	39	65,00	34	62,96	20	54,01	18	48,65	111	59,04
SKUPAJ	60	100	54	100	37	100	37	100	188	100

Analiza odgovorov, ki označujejo načine kaznovanja pri anketiranih mladostnikih kaže, da mora večina mladostnikov (slabe tri petine, 59,04% vseh dijakov) prevzeti odgovornost za svoja dejanja in se soočiti z negativnimi posledicami kršenja pravil. Primerjava po spolu pa pokaže, da to velja za večino deklet (65,00%) v odnosu z mamo in slabi dve tretjini (62,96%) v odnosu z očetom, pa tudi za večino fantov v odnosu z mamo (54,01%), ne pa za njihov odnos z očetom (48,65%). Zaskrbljujoč je podatek, da ima kar slaba tretjina (32,45%) vseh anketiranih nedosledne starše (značilnost permisivnega vzgojnega stila), ki svojih otrok ne disciplinirajo. Primerjava po spolu mladostnikov kaže, da to nekoliko pogosteje velja za očete deklet (31,48%, le četrtno mam deklet) in mame fantov (40,54%). Za slabo desetino (8,51%) vseh anketiranih pa velja, da imajo avtoritarne starše, saj jih le-ti strogo kaznujejo, če kršijo pravila (velja za desetino deklet v odnosu z mamo, le dobrih pet odstotkov očetov deklet in mam fantov in dobro osmino (13,51%) fantov v odnosu z očetom).

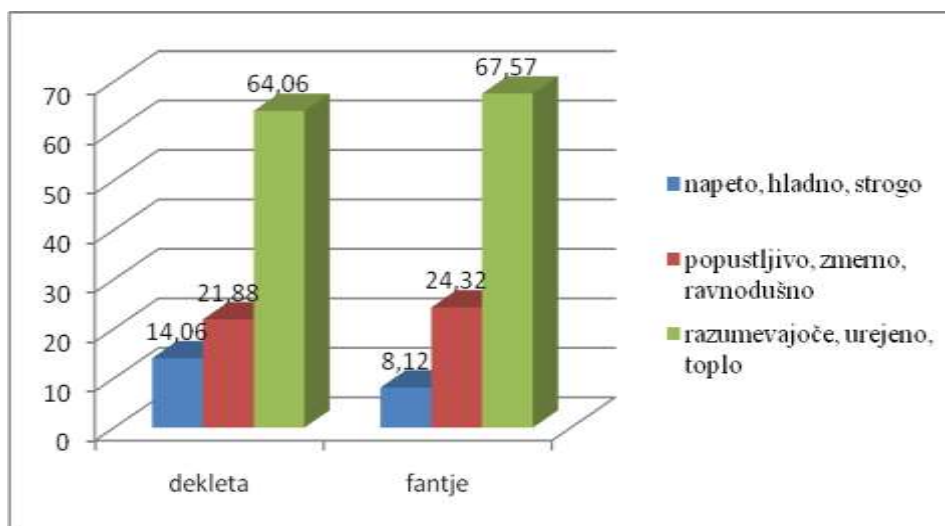
Ugotovimo lahko, da mora večina mladostnikov za svoja dejanja prevzeti odgovornost. Takšno discipliniranje otrok je značilnost demokratičnega vzgojnega stila. Zato ti podatki potrjujejo naša pričakovanja (hipoteza 1), da večina staršev vzgaja svoje mladostnike demokratično. Če sklepamo le po tej dimenziji vzgojnega stila, kar slaba tretjina staršev še vedno uporablja permisivni vzgojni stil, le slaba desetina pa avtoritarnega.

Demokratični starši uporabljajo ta vzgojni stil zelo verjetno najpogosteje zato, ker želijo mladostnike spodbujati mladostnike k odgovornosti, pa tudi k samostojnosti. S takšnim ravnanjem prispevajo k tudi občutkom samozaupanja in samospoštovanja. Takšno pozitivno doživljanje mladostnika pa je ključen dejavnik, ki mladostniku zagotavlja uspešno razrešitev identitetne krize (oblikovanje identitete odrasle osebe). Starši s tem načinom vzgoje najbolj uspešno zadovoljujejo tudi mladostnikovo potrebo po varnosti in hkrati preprečijo oblike rizičnega vedenja, ki bi mladostnika lahko ovirale na poti v odraslost ali pa celo ogrožale njegovo zdravje.

9. Vzdušje v naši družini je običajno:

Tabela 8: Doživljanje družinske klime anketiranih dijakov in dijakinj

ODGOVOR	SPOL				SKUPAJ fantje + dekleta	
	DEKLETA		FANTJE		f	%
Število(f)/odstotek%	f	%	f	%	f	%
a) napeto, hladno, strogo	9	14,06	3	8,12	12	11,88
b) popustljivo, zmedeno, ravnodušno	14	21,88	9	24,32	23	22,77
c) razumevajoče, urejeno, toplo	41	64,06	25	67,57	66	65,35
SKUPAJ	64	100	37	100	101	100

Grafikon 1: Doživljanje družinskega vzdušja po spolu

Skoraj dve tretjini (65,35%, razlik med spoloma so zelo majhne) mladostnikov doživlja vzdušje v svoji družini kot razumevajoče, toplo in urejeno, dobra petina anketiranih (22,77%) popustljivost, zmedenost in ravnodušnost (velja za slabo četrtno fantov, 24,32% in dobro petino deklet, 21,88%).

Slaba osmina (11,88%) pa navaja, da je vzdušje v družini napeto, hladno in strogo (velja za dobro osmino anketiranih deklet (14,06%) in slabih deset odstotkov (8,12%) fantov).

Prevladujoča ocena vzdušja, ki velja tako za mladostnike kot mladostnice, je zelo verjetno posledica demokratičnega stila vzgoje, ki ga uporabljajo njihovi starši. Takšni rezultati potrjujejo naše domneve (hipotezo 1), da večina staršev ormoških gimnazijcev vzgaja svoje mladostnike demokratično.

Starši ta vzgojni stil nedvomno uporabljajo (poleg razlogov, ki smo jih navedli pri prejšnjih vprašanjih) tudi zato, ker se s tem vzgojnim stilom doživljajo kot uspešne v vlogi staršev. Socialna vloga očeta – mame pa je za večino staršev prav tako pomemben del njihove osebnostne identitete. Ne smemo pozabiti, da je odnos med starši in njihovimi otroki dvosmeren. Tudi starši z izvajanjem socialne vloge starša zadovoljujejo svoje pomembne socialno - psihološke potrebe, tako da se v tej vlogi dokazujejo kot uspešni starši. Pogosto je prav ta socialna vloga pomemben del osebnostne identitete odrasle osebe, ki izbere starševstvo kot svojo vrednoto ali pomemben življenjski cilj.

10. Kako pogosto je v zadnjem letu prihajalo med teboj in starši do preprirov ali napetosti?

Tabela 9: Pogostost konfliktov s starši deklet po prevladujočem vzgojnem stilu staršev

odgovor	DEKLETA													
	Z MAMO						Z OČETOM						SKUPAJ	
	prevladujoči vzgojni stil mama						prevladujoči vzgojni stil oče							
	demokratičen		avtoritaran permissiven kaotičen		skupaj z mamo		demokratičen		avtoritaran permissiven kaotičen		skupaj z očetom			
št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.	
a	5	10,64	5	38,46	10	18,33	/	/	2	9,52	2	3,7	12	10,53
b	7	14,89	/	/	7	11,67	5	15,15	5	23,82	10	18,52	17	14,91
c	19	40,42	4	30,77	23	38,33	13	39,39	10	47,62	23	42,59	46	40,35
d	16	34,04	3	23,08	19	31,67	13	39,39	2	9,52	15	27,78	34	29,82
e	0	0	1	7,69	1	1,67	2	6,07	2	9,52	4	7,4	5	4,38
Skupaj	47	100	13	100	60	100	33	100	21	100	54	100	114	100

Tabela 10: Pogostost konfliktov s starši fantje po prevladujočem vzgojnem stilu staršev

odgovor	FANTJE													
	Z MAMO						Z OČETOM						SKUPAJ	
	prevladujoči vzgojni stil mama						prevladujoči vzgojni stil oče							
	demokratičen		avtoritaran permissiven kaotičen		skupaj z mamo		demokratičen		avtoritaran permissiven kaotičen		skupaj z očetom			
št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.	
a	1	4,34	1	7,14	2	5,41	1	4,76	2	12,50	3	8,11	5	6,76
b	6	26,09	5	35,71	11	29,73	1	4,76	3	18,75	4	10,81	15	20,27
c	10	43,49	6	42,86	16	43,24	10	47,62	5	31,25	15	40,54	31	41,89
d	5	21,74	2	14,29	7	18,92	5	23,81	1	6,25	6	16,22	13	17,57
e	1	4,34	/	/	1	2,70	4	19,05	5	31,25	9	24,32	10	13,51
Skupaj	23	100	14	100	37	100	21	100	16	100	37	100	74	100

Legenda:

a) Zelo pogosto, skoraj vsak dan	d) Redko, nekajkrat letno
b) Pogosto, nekajkrat tedensko	e) Z njim/njo se v zadnjem letu nisem prepiral
c) Občasno, nekajkrat mesečno	

Dobra četrtina (25,44%) vseh deklet in fantov (27,03%) se s svojimi starši prepira pogosto (nekaj krat tedensko) ali celo vsak dan. Dve petini (40,35% deklet in 41,89% fantov) se prepira občasno (nekaj krat mesečno), dobra tretjina deklet (34,20%) in slaba tretjina fantov (31,08%) redko (nekaj krat letno ali pa se v zadnjem letu sploh ni prepirala). Velika večina mladostnikov (74,55% deklet in 72,97% fantov) se s svojimi starši prepira torej le občasno ali redko. Tako majhne razlike med mladostniki in mladostnicami so zelo verjetno premajhne, da bi zanesljivo potrjevale našo domnevo o vplivu spola mladostnikov na pogostost pojavljanja konfliktov s starši (ne potrjujejo zanesljivo hipoteze 2).

Predvidevamo lahko, da na pogostost pojavljanja konfliktov, bolj kot spol mladostnika, vpliva vzgojni stil, ki ga starša uporabljata za vzgojo svojega mladostnika. Podatki, ki smo jih o vzgojnem stilu staršev zbrali v raziskovalni nalogi namreč kažejo, da dve tretjini staršev uporablja demokratični vzgojni stil, desetina še permissivnega. Ker se demokratični starši o pravilih, mladostnikovih odgovornostih in dolžnostih v družini dogovarjajo skupaj oziroma jih sprejemajo s kompromisom, ni pričakovati, da bi se o njih pogosto prepirali. Permissivni starši pa pri upoštevanju postavljenih pravil ne vztrajajo, mladostnik lahko počne kar hoče, zato se mu s starši ni potrebno prepirati. Domnevamo pa lahko, da se s starši najbolj pogosto prepirajo tisti mladostniki, ki jih le – ti vzgajajo avtoritarno.

Tabela 11: Pogostost konfliktov ANKETIRANCEV s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev

Odgovor	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ STARŠI	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISSIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%		
a	5	6,25	2	4,55	7	5,64	7	20,59	3	10,00	10	15,62	17	9,04
b	12	15,00	7	15,91	19	15,32	5	14,71	8	26,67	13	20,32	32	17,02
c	32	40,00	20	45,45	52	41,94	14	41,17	11	36,67	25	39,06	77	40,96
d	29	36,25	10	22,28	39	31,45	5	14,71	3	10,00	8	12,50	47	25,00
e	2	2,50	5	11,37	7	5,65	3	8,82	5	16,66	8	12,50	15	7,98
Skupaj	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

Legenda:

- a) Zelo pogosto, skoraj vsak dan b) Pogosto, nekajkrat tedensko c) Občasno, nekajkrat mesečno d) Redko, nekajkrat letno
 e) Z njim/njo se v zadnjem letu nisem prepiral

Čeprav se je približno dve petini mladostnikov (ne glede na vzgojni stil staršev) prepirala s svojimi starši le občasno (nekajkrat mesečno), dobra šestina (17,02%) nekajkrat tedensko, le slaba desetina (9,04%) vsak dan in slaba tretjina (32,98%) redko ali sploh ne, natančnejša primerjava po vzgojnem stilu, ki so ga uporabljali starši v preteklem letu pokaže, da se nekajkrat tedensko ali vsakodnevno prepirala dobra petina mladostnikov demokratičnih staršev (20,96%) in dobra tretjina (35,94%) mladostnikov, ki so jih starši vzgajali avtoritarno, permisivno ali kaotično. Tudi primerjava med deležema mladostnikov, ki so imeli s svojimi starši konflikte redko ali sploh ne pokaže, da to velja za slabi dve petini (37,1%) mladostnikov demokratičnih staršev in le za četrtino mladostnikov (25%), pri katerih so starši uporabili nedemokratičen vzgojne stile. Če so te razlike statistično pomembne, potem potrjujejo naša pričakovanja (hipoteza 3), da na pogostost pojavljanja konfliktov s starši pomembno vpliva njihov vzgojni stil, saj imajo manj pogosto konflikte mladostniki, ki so jih starši vzgajajo demokratično.

Takšni rezultati potrjujejo naše domneve, da je odločilen dejavnik, ki pomembno napoveduje pogostost konfliktov z mladostniki v družini, vzgojni stil staršev, manj pomemben dejavnik pa je spol mladostnika. Domnevamo lahko, da starši svojega vzgojnega stila ne prilagajajo spolu mladostnika temveč njegovim razvojnim potrebam v obdobju mladostništva (po čustveni podpori, varnosti, brezpogojni ljubezni, samostojnosti...). Te potrebe imajo tako mladostniki kot mladostnice. Starši jih najbolj učinkovito zadovoljujejo prav z demokratično vzgojo. Z uporabo tega vzgojnega stila zagotavljajo uspešno komunikacijo z mladostnikom, vzpostavljajo dobre medsebojne odnose, zato se prepri in napetosti v njihovem odnosu pojavljajo najmanj pogosto. Če pa se, jih ob uporabi demokratičnega vzgojnega stila, zelo verjetno tudi najbolj uspešno rešujejo.

11. Katera področja tvojega življenja so najpogosteje vzrok konfliktov s starši?

Tabela 12: Področja konfliktov deklet s starši

PODROČJA KONFLIKTOV	DEKLETA									
	Z OBEMA		LE Z MAMO		LE Z OČETOM		SKUPAJ KONFLIKTI		NI KONFLIKTOV	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
ŠTEVILO/ODSTOTEK	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Moj zunanji videz	6	9,38	9	14,06	7	10,94	22	34,38	42	65,62
Preživljanje prostega časa	21	32,81	10	15,63	6	9,38	37	57,81	27	42,19
Dnevni/večerni izhod	21	32,81	10	15,63	9	14,06	40	62,50	24	38,50
Druženje s prijatelji	10	15,63	6	9,38	5	7,81	21	32,81	43	67,19
Izbor ali druženje s partnerjem	13	20,31	6	9,38	8	12,50	27	42,19	37	57,81
Poraba denarja	15	23,44	16	25,00	9	14,06	40	62,50	24	38,50
Navade (pitje, kajenje, spanje...)	15	23,44	11	17,19	5	7,81	31	48,44	33	50,56
Pomoč pri gospodinjskih opravilih	23	35,94	20	31,25	6	9,38	49	76,56	15	23,44
Učenje in uspešnost v šoli	18	28,13	13	20,31	5	7,81	26	40,63	28	43,75
Izbor poklica	14	21,88	2	3,13	1	1,56	17	26,56	47	73,44
Skupaj število deklet glede na vrsto družine	64		64		64		64	100	64	100

Tabela 13: Področja konfliktov fantov s starši

PODROČJA KONFLIKTOV	FANTJE									
	Z OBEMA		LE Z MAMO		LE Z OČETOM		SKUPAJ KONFLIKTI		NI KONFLIKTOV	
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
ŠTEVILO/ODSTOTEK	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
Moj zunanji videz	2	5,41	2	5,41	/	/	4	10,81	33	89,19
Preživljanje prostega časa	12	32,43	6	16,22	3	8,11	21	57,76	16	43,24
Dnevni/večerni izhod	6	16,22	5	13,51	5	13,51	16	43,24	21	32,43
Druženje s prijatelji	4	10,81	3	8,11	/	/	7	18,92	30	81,08
Izbor ali druženje s partnerjem	3	8,11	/	/	/	/	3	8,11	34	91,89
Poraba denarja	12	32,43	2	5,41	3	8,11	17	45,95	20	54,05
Navade (pitje, kajenje, spanje...)	9	24,32	3	8,11	/	/	12	32,43	25	67,57
Pomoč pri gospodinjskih opravilih	6	16,22	8	21,62	6	16,22	20	54,05	17	45,95
Učenje in uspešnost v šoli	16	43,24	6	16,22	4	10,81	26	70,27	11	29,73
Izbor poklica	4	10,81	2	5,41	1	2,70	7	18,92	30	81,08
Skupaj število fantov glede na vrsto družine	37		37		37		37	100	37	100

Kar tri četrtine deklet (76,44%) in večina fantov (54,05%) se s svojimi starši prepira o pomoči pri gospodinjskih opravilih, večina deklet in fantov (57,81% deklet in 57,76% fantov) o preživljanju prostega časa, samo večina deklet o porabi denarja (62,50%), dnevnih in večernih izhodih (62,50%), večina fantov pa še o učenju in uspešnosti v šoli (70,27%). Dekleta se s svojimi starši pogosteje kot fantje prepirajo o svojem zunanjem videzu (34,38%, velja za 10,81% fantov), o druženju s prijatelji (32,81% deklet,

18,92% fantov), o navadah (48,44% deklet, 32,43% fantov) in o izboru poklica (26,56% deklet, 18,92% fantov). Edino področje na katerem imajo dekleta manj konfliktov s svojimi starši je učenje in uspešnost v šoli (40,63%).

Ti rezultati nedvomno dokazujejo, da se s svojimi starši pogosteje prepirajo dekleta, o vseh področjih svojega življenja, z izjemo učenja in šolskega dela, kar govori v prid naše hipoteze 2 (na pojavljanje konfliktov med mladostniki in njihovimi starši vpliva pomembno spol mladostnika). Domnevamo lahko, da se to zgodi, ker so starši bolj zaščitniški do deklet ali pa da jim manj zaupajo oziroma dvomijo v njihove zmožnosti samostojnega odločanja. Možno je, da se dekleta zaradi želje in potrebe ugajati vrstnikom staršem pogosteje upirajo, starši pa jih s pravili o njihovem videzu in vedenju skušajo bolj omejevati s svojimi pričakovanji.

Tabela 14: Področja konfliktov deklet in fantov s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev

področje	DEKLETA IN FANTJE S KONFLIKTI													
	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ KONFLIKTI	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISSIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%
a	8	10	2	4,55	10	8,06	14	41,18	2	6,67	16	25,00	26	13,83
b	19	23,75	17	38,64	36	29,03	18	52,94	4	13,33	22	34,38	58	30,85
c	23	28,75	11	25,00	34	27,42	17	50,00	5	16,67	22	34,38	56	29,79
d	7	8,75	4	9,09	11	8,87	14	41,18	3	10,00	17	26,65	28	18,89
e	9	11,25	3	6,82	12	9,68	18	52,94	/	/	18	28,12	30	15,96
f	24	30,00	17	38,64	41	33,06	16	47,06	/	/	16	25,00	57	30,32
g	15	18,75	12	27,27	27	21,77	16	47,06	/	/	16	25,00	43	22,87
h	41	51,25	20	45,45	61	49,19	8	23,53	/	/	8	12,50	69	36,70
i	18	22,50	19	43,18	37	29,84	8	23,53	7	23,33	15	23,44	52	27,66
j	7	8,75	7	15,91	14	11,29	10	29,41	/	/	10	15,63	24	12,77
Stil	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

LEGENDA:

- a) Moj zunanji videz
- b) Preživljanje prostega časa
- c) Dnevni/večerni izhodi
- d) Druženje s prijatelji
- e) Izbor ali druženje s partnerjem
- f) Poraba denarja
- g) Navade (pitje, kajenje, spanje...)
- h) Pomoč pri gospodinjskih opravilih
- i) Učenje in uspešnost v šoli
- j) Izbor poklica

Primerjava med mladostniki demokratičnih staršev in mladostniki, ki jih starši ne vzgajajo demokratično pokaže, da se mladostniki demokratičnih staršev manj pogosto prepirajo s svojimi starši o zunanjem videzu (8,06%, velja za 25% mladostnikov nedemokratičnih staršev), o preživljanju prostega časa (29,03%, 34,38% nedemokratični), o dnevnih in večernih izhodih (27,42% , 34,38% nedemokratični), o druženju s prijatelji (8,87% , 26,65% nedemokratični), o izboru ali druženju s partnerjem (9,68%, 28,12% nedemokratični), o navadah (pitju, kajenju in spajanje...) (21,77%, 25% nedemokratični), ter o izboru poklica (11,29%, 15,63% nedemokratičnih). Pogosteje pase mladostniki demokratičnih staršev z njimi prepirajo o pomoči pri gospodinjskih opravilih (49,19%, 12,5% nedemokratični), porabi denarja (tretjina, le četrtina nedemokratičnih) in o učenju in uspešnosti v šoli (29,84%, 23,44% nedemokratični).

Ne splošno lahko rečemo, da se mladostniki demokratičnih staršev s svojimi starši manj pogosto prepirajo o vseh področjih svojega življenja z izjemo prispevka k družinskemu delu, porabi denarja in šoli. ugotovimo lahko, da ti podatki potrjujejo našo hipotezo 3, da na pojavljanje konfliktov med mladostniki in starši pomembno vpliva njihov vzgojni stil. mladostniki demokratičnih staršev se zelo verjetno s svojimi starši prepirajo manj pogosto ker so ti bolj pripravljeni sklepati kompromise o pravilih, zahtevah in prepovedih, s katerimi omejujejo ali nadzorujejo svoje mladostnike. Ker z uporabo demokratičnega vzgojnega stila uspešno spodbujajo tudi večjo samostojnost svojih otrok jim zelo verjetno tudi prej zaupajo in omogočajo, da o svojem življenju sprejemajo samostojne odločitve.

12. Kako si te konflikte in napetosti doživljal/a?

Tabela 15: Doživljanje konfliktov deklet s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev

odgovor	DEKLETA													
	Z MAMO						Z OČETOM						SKUPAJ	
	prevladujoči vzgojni stil mama						prevladujoči vzgojni stil oče							
	demokratičen		avtoritaren permisiven kaotičen		skupaj z mamo		demokratičen		avtoritaren permisiven kaotičen		skupaj z očetom			
št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.	
a	11	23,40	9	62,23	20	33,33	8	24,24	10	47,62	18	33,33	38	33,33
b	36	76,60	4	30,77	40	66,67	24	72,73	9	42,86	33	61,11	73	64,05
c	/	/	/	/	/	/	1	3,03	2	9,52	3	5,56	3	2,63
Skupaj	47	100	13	100	60	100	33	100	21	100	54	100	114	100

LEGENDA:

- a) bilo mi je težko, ker negativno vplivajo na moje odnose s starši
- b) z njimi se nisem močno obremenjeval/-a, ker jih običajno uspešno rešiva/rešimo
- c) drugo: bilo mi je težko, ker je negativno vplivalo na name, z njimi se sploh ne obremenjujem

Tabela 16: Doživljanje konfliktov deklet s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev

Odgovor	FANTJE													
	Z MAMO						Z OČETOM						SKUPAJ	
	prevladujoči vzgojni stil mama						prevladujoči vzgojni stil oče							
	demokratičen		avtoritaren permissiven kaotičen		skupaj z mamo		demokratičen		avtoritaren permissiven kaotičen		skupaj z očetom			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.
a	2	8,69	2	14,29	4	10,81	3	14,29	1	6,25	4	10,81	8	10,81
b	20	86,96	12	85,71	32	86,49	17	80,95	15	93,75	32	86,49	64	86,49
c	1	4,35	/	/	1	2,70	1	4,76	/	/	1	2,72	2	2,70
Skupaj	23	100	14	100	37	100	21	100	16	100	37	100	74	100

LEGENDA:

- c) bilo mi je težko, ker negativno vplivajo na moje odnose s starši
- d) z njimi se nisem močno obremenjeval/-a, ker jih običajno uspešno rešiva/rešimo
- c) drugo: bilo mi je težko, ker je negativno vplivalo na name, z njimi se sploh ne obremenjujem

Večina (64,05%) vseh deklet in fantov (86,49%) se s konflikti in napetostmi, ki jih doživljajo v odnosu s starši, ne obremenjuje močno, ker jih običajno uspešno rešijo. Tretjina deklet (33,33%) in le desetina fantov (10,81%) se s konflikti in napetostjo obremenjuje, saj negativno vplivajo na njihov medsebojne odnose. Le nekaj odstotkov mladostnikov (2,63% deklet in 2,72% fantov) pa se s konflikti in napetostjo obremenjuje, saj negativno vplivajo predvsem na njihovo duševno doživljanje ali pa se z njimi sploh niso obremenjevali.

Zbrani podatki tako kažejo, da se s konflikti in napetostjo, ki jo le-ti povzročijo v odnosih, bolj obremenjujejo dekleta. Če so te razlike statistično pomembne, potrjujejo našo domnevo (hipotezo 2), o vplivu spola mladostnikov na doživljanje konfliktov s starši.

Predvidevamo lahko, da na konfliktov, bolj kot spol mladostnika, vpliva vzgojni stil, ki ga starša uporabljata za vzgojo svojega mladostnika. Podatki zbrani o vzgojnem stilu staršev namreč kažejo, da dve tretjini staršev uporablja demokratični vzgojni stil, desetina še permissivnega. Ker se demokratični starši o pravilih, mladostnikovih odgovornostih in dolžnostih v družini dogovarjajo skupaj oziroma jih sprejemajo s kompromisom, ni pričakovati, da bi se z njimi mladostniki morali obremenjevati. Domnevamo lahko, da se z konflikti najpogosteje obremenjujejo tisti mladostniki, ki jih starši vzgajajo avtoritarno.

Razlike v odgovorih fantov in deklet odpirajo zelo različne možnosti razlag: možno je, da so dekletom družinski odnosi v tem obdobju pomembnejši kot fantom in se v njih bolj angažirajo. Prav tako je možno, da dekleta, o teh odnosih lažje poročajo kot fantje. Možno pa je seveda tudi, da starši svoje sinove manj obremenjujejo s pravili, bolj spodbujajo njihovo samostojnost in neodvisnost in jim tako ob konfliktih omogočajo, da se odločajo sami.

Tabela 17: Doživljanje konfliktov ANKETIRANCEV s starši glede na prevladujoči vzgojni stil staršev

povprečno	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ STARŠI	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISSIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj		št.	št.
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%		
a	19	23,75	5	11,36	24	19,35	19	55,88	3	10	22	34,37	46	24,47
b	60	75,00	37	84,09	97	78,23	13	38,24	27	90	40	62,50	137	72,87
c	1	1,25	2	4,55	3	2,42	2	5,88	/	/	2	3,13	5	2,66
Skupaj	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

LEGENDA:

- a) bilo mi je težko, ker negativno vplivajo na moje odnose s starši
- b) z njimi se nisem močno obremenjeval/-a, ker jih običajno uspešno rešiva/rešimo
- f) drugo: : bilo mi je težko, ker je negativno vplivalo na moje razpoloženje in koncentracijo pri učenju; nisem se obremenjeval

Čeprav se je približno tri četrtine mladostnikov (72,78%) (ne glede na vzgojni stil staršev) ne obremenjuje z napetostjo in konflikti, slaba četrtina (24,47%) pa se z njimi obremenjuje, natančnejša primerjava po vzgojnem stilu, ki ga uporabljajo starši pokaže, da se z njimi ne obremenjuje, dobre tri četrtine mladostnikov demokratičnih staršev (78,23%) in le slabi dve tretjini (62,50%) mladostnikov, ki jih starši vzgajajo avtoritarno, permisivno ali kaotično. Tudi primerjava med deležema mladostnikov, ki so se z konflikti in napetostjo obremenjevali pokaže, da to velja za slabo petino (19,35%) mladostnikov demokratičnih staršev in dobro tretjino (34,37%) mladostnikov, pri katerih so starši uporabili nedemokratične vzgojne stile. Če so te razlike statistično pomembne, potem potrjujejo naša pričakovanja, da na pogostost pojavljanja konfliktov s starši pomembno vpliva njihov vzgojni stil, saj se z njimi manj obremenjujejo mladostniki demokratičnih staršev, saj vedo, da jih bodo s starši uspešno rešili.

Takšni rezultati potrjujejo naše domneve, da sta pomembna dejavnika, ki vplivata na doživljanje konfliktov s starši v družini, vzgojni stil staršev (potrjujejo hipotezo 3) in spol mladostnika (potrjujejo hipotezo 2) Domnevamo lahko, da starši svoj vzgojni stil prilagajajo mladostnikovim razvojnim potrebam, v teh potrebah pa se mladostniki glede na spol ne razlikujejo. Starši prav z demokratičnim vzgojnim stilom omogočajo takšno družinsko dinamiko (komunikacijo, odnose in odsotnost konfliktov), ki zagotavlja uspešno izvajanje njihove starševske vloge (psiholoških funkcij družine), kot tudi osebni razvoj mladostnika (oblikovanje njegove identitete odrasle osebe, ki si jo v tem obdobju najbolj želi tudi mladostnik sam).

13. Pri katerem od staršev najpogosteje poiščes pomoč ali nasvet, če imaš osebne težave?

Tabela 18: Iskanje pomoči pri starših po spolu s primerjavo stilov

spol	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISSIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj		št.	št.
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%		
a	36	45,00	16	36,37	52	41,93	12	35,29	5	16,67	17	26,56	69	36,70
b	8	10,00	5	11,37	13	10,48	9	26,47	12	40,00	21	32,81	34	18,09
c	17	21,25	14	31,81	31	25,00	5	14,71	7	23,33	12	18,75	43	22,87
d	19	23,75	9	20,46	28	22,59	8	23,53	6	20,00	14	21,88	42	22,34
Skupaj	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

LEGENDA: a) Pri mami. b) Pri očetu. c) Pri obeh. d) Pri nobenem.

Dobra tretjina (36,70%) mladostnikov (ne glede na vzgojni stil staršev) najpogosteje poišče pomoč pri mami, slaba četrtnina (22,87%) pri obeh starših, slaba petina (18,09%) pri očetu, dobra petina (22,23%) pa pomoči ne išče pri starših. Primerjava po vzgojnem stilu staršev kaže, da mladostniki, ki jih starši vzgajajo demokratično najpogosteje poiščejo pomoč pri mami (41,93 %, velja za 26,56% mladostnikov nedemokratičnih staršev), četrtnina pri obeh (velja za sabo petino – 18,75% mladostnikov nedemokratičnih staršev), najmanj pogosto pa pri očetu (le dobra desetina). Prav oče je, pri mladostnikih nedemokratičnih staršev, tisti, na katerega se le – ti najpogosteje (velja skoraj za tretjino, 32,81%) obrnejo po pomoč. Zanimivo je dejstvo, da kar dobra petina mladostnikov (ne glede na vzgojni stil staršev) ob osebnih težavah ali problemih pomoči ne išče pri starših. Domnevamo lahko, da nasvete iščejo pri vrstnikih.

Zbrani podatki nas utrjujejo v domnevi, da mladostniki bolj pogosto zaupajo svoje probleme in iščejo pomoč pri njihovem reševanju, pri tistih starših, ki jih bolj razumejo oz. so z njim (i) bolj zadovoljni. Primerjava pokaže, da to zelo verjetno velja za demokratična starša, ki sta v svojem vzgojnem stilu usklajena in mamu, ne velja pa za demokratične očete, saj mladostniki bolj zaupajo tistim očetom, ki jih vzgajajo avtoritarno ali permisivno. Glede na podatke, ki smo jih v raziskavi zbrali lahko domnevamo, da gre zelo verjetno za permisivne očete, ki imajo svoje mladostnike brezmejno radi in jim nudijo ustrezno čustveno podporo ali pa očete, ki ob osebnih težavah sprejmejo odločitve namesto mladostnika.

Ti rezultati potrjujejo naše domnevo (hipotezo 4), da na zadovoljstvo mladostnika s starši pomembno vpliva vzgojni stil staršev. Domnevamo lahko, da si mladostniki ne glede na vzgojni stil poiščejo pomoč pri tistem staršu, ki so z njim bolj zadovoljni oziroma imajo z njim bolj ustreznejši odnos. To kaže, da se mladostniki razlikujejo v potrebah, prav tako, pa v pomenu, ki ga še vedno pripisujejo svoji družini. Domnevamo lahko, da bolj negotovi mladostniki raje poiščejo pomoč pri očetu, tisti, ki si bolj zaupajo in želijo zagotoviti le podporo, brez vpliva staršev na samostojno odločanje – reševanje težav, pa pri demokratičnih starših.

14. Kaj najpogosteje čutiš do svojih staršev?

Tabela 19: Čustven odnos do staršev po spolu s primerjavo stilov

odgovor	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISSIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.
a	/	/	/	/	/	/	3	8,82	/	/	3	4,69	3	1,60
b	4	5,00	3	6,81	7	5,65	9	26,47	5	16,67	14	21,88	21	11,17
c	72	90,0	40	90,91	111	89,52	17	50,00	24	80,0	41	64,06	152	80,85
d	4	5,00	1	2,28	6	4,83	5	14,71	1	3,33	6	9,37	12	6,38
Skupaj	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

LEGENDA: a) Odpor in nezadovoljstvo.

b) Ravnodušnost in nepovezanost.

c) Naklonjenost in zadovoljstvo.

d) Drugo: nasprotujoča čustva

Velika večina (80,85%) mladostnikov (ne glede na vzgojni stil staršev) najpogosteje do svojih staršev čuti naklonjenost in zadovoljstvo, dobra desetina (11,17%) občuti ravnodušnost in nepovezanost, dobra dvajsetina (6,38%) nasprotujoča čustva, le dober odstotek (1,60%) pa odpor in nezadovoljstvo.

Primerjava po vzgojnem stilu, ki ga uporabljajo starši, pa pokaže, da naklonjenost in zadovoljstvo občutijo skoraj (z izjemo slabe desetine) vsi mladostniki, ki jih starši vzgajajo demokratično (89,52%) in le slabi dve tretjini (64,06%) mladostnikov, ki jih starši vzgajajo avtoritarno, permisivno ali kaotično. Tudi primerjava med deleži anketiranih mladostnikov, ki do svojih staršev občutijo ravnodušnost in nepovezanost pokaže, da to velja le za dobro dvajsetino (5,65%) mladostnikov demokratičnih staršev in kar za dobro petino mladostnikov (21,88%), pri katerih starši uporabljajo nedemokratične vzgojne stile. Nasprotujoča ali negativna čustva v odnosu s starši občuti le slaba dvajsetina mladostnikov demokratičnih staršev (4,83%) in kar dobra osmina (14,06%) mladostnikov, ki jih starši vzgajajo nedemokratično. Mladostniki demokratičnih staršev občutijo v primerjavi z mladostniki nedemokratičnih, pogosteje pozitivna (naklonjenost in zadovoljstvo) in redkeje negativna čustva.

Če so razlike statistično pomembne, potem lahko na osnovi zbranih podatkov potrdimo hipotezo 4. Bolj pozitivna čustva do svojih staršev doživljajo mladostniki, ki jih starši vzgajajo demokratično. Ker čustven odnos mladostnika s starši neposredno pogojuje zadovoljstvo mladostnika z njimi, lahko upravičeno sklepamo, da na zadovoljstvo mladostnika s starši pomembno vpliva pomembno njihov vzgojni stil.

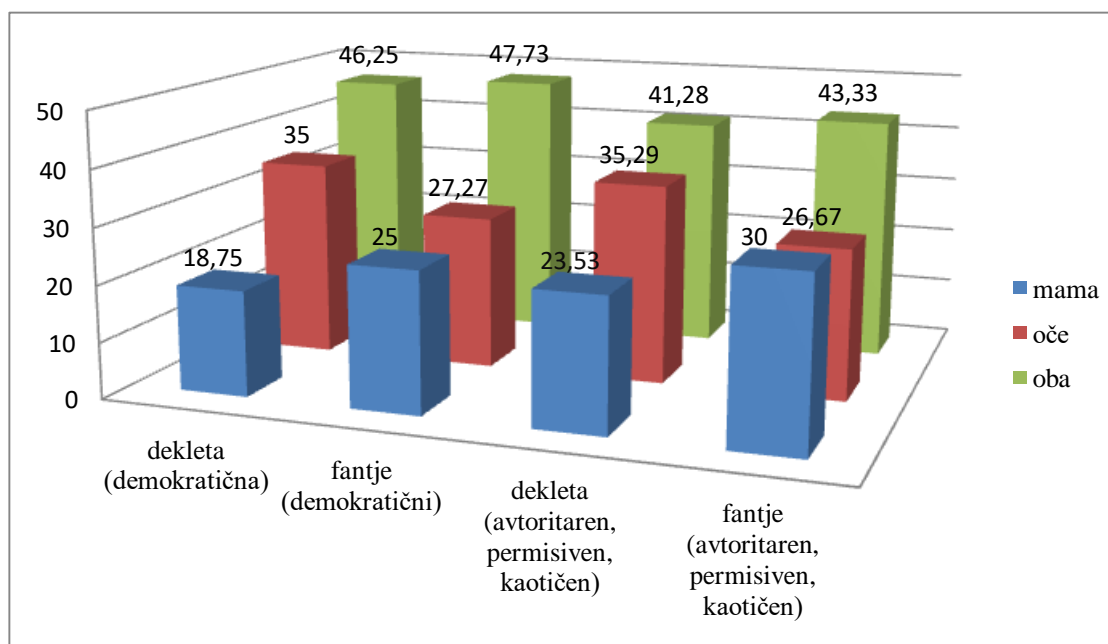
Upravičeno lahko domnevamo lahko, da demokratični starši izberejo ta vzgojni stil zaradi številnih razlogov: z njim najuspešneje zagotavljajo uresničevanje psiholoških funkcij družine (zadovoljujejo mladostnikove potrebe), omogočajo razvoj mladostnikove osebnostne identitete odrasle osebe, hkrati pa potrjujejo sebe v pomembni socialni vlogi – v vlogi starša. Z demokratičnim vzgojnim stilom pa zagotavljajo tudi ustrezno skupinsko dinamiko: dvosmerno komunikacijo, pozitivne medsebojne odnose in uspešno razreševanje konfliktov in napetosti, ko se le – ti pojavijo. Zato so mladostniki, ki jih starši vodijo demokratično, z njimi tudi bolj zadovoljni.

15. Kateri izmed staršev je v preteklem letu bolj prispeval k tvojemu občutku samostojnosti in odraslosti?

Tabela 20: Prispevek staršev k občutkom samostojnosti s primerjavo stilov

odgovor	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.
a	15	18,75	11	25,0	26	20,97	8	23,53	9	30,00	17	26,56	43	22,88
b	28	35,00	12	27,27	40	32,26	12	35,29	8	26,67	20	31,25	60	31,91
c	37	46,25	21	47,73	58	46,77	14	41,18	13	43,33	27	42,19	85	45,21
Skupaj	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

LEGENDA: a) Oče. b) Mama. c) Oba.

Grafikon 2: Zadovoljstvo s starši po spolu in stilu vzgoje

Največ, slaba polovica (45,21%), mladostnikov (ne glede na vzgojni stil staršev) meni, da sta k njihovem občutku samostojnosti in odraslosti prispevala oba starša, slaba tretjina (31,91%), da je to bila mama, dobra petina (22,88%) pa ocenjuje, da je v preteklem letu k njihovim občutkom odraslosti in samostojnosti najbolj prispeval oče. Primerjava ocen o prispevku demokratičnih staršev z nedemokratičnimi kaže, le zelo majhne razlike v smeri obeh demokratičnih staršev (46,77%, 42,19% nedemokratična) in demokratične mame (32,26%, 31,21% nedemokratična). Le nedemokratični oče pa (26,56%), v primerjavi z demokratičnim (20,97%), nekoliko pogosteje vzbujajo občutke, ki prispevajo k razvoju identitete odrasle osebe.

Če sklepamo na osnovi razlik, ki so majhne in upoštevamo, da statistične pomembnosti teh razlik nismo ugotavljali, potem so te razlike zelo verjetno premajhne, da bi lahko z gotovostjo potrdili našo hipotezo

4, da so bolj zadovoljni s svojimi starši mladostniki demokratičnih staršev, ker bi ti bolj pomembno prispevali k razvoju njihove identitete odrasle osebe.

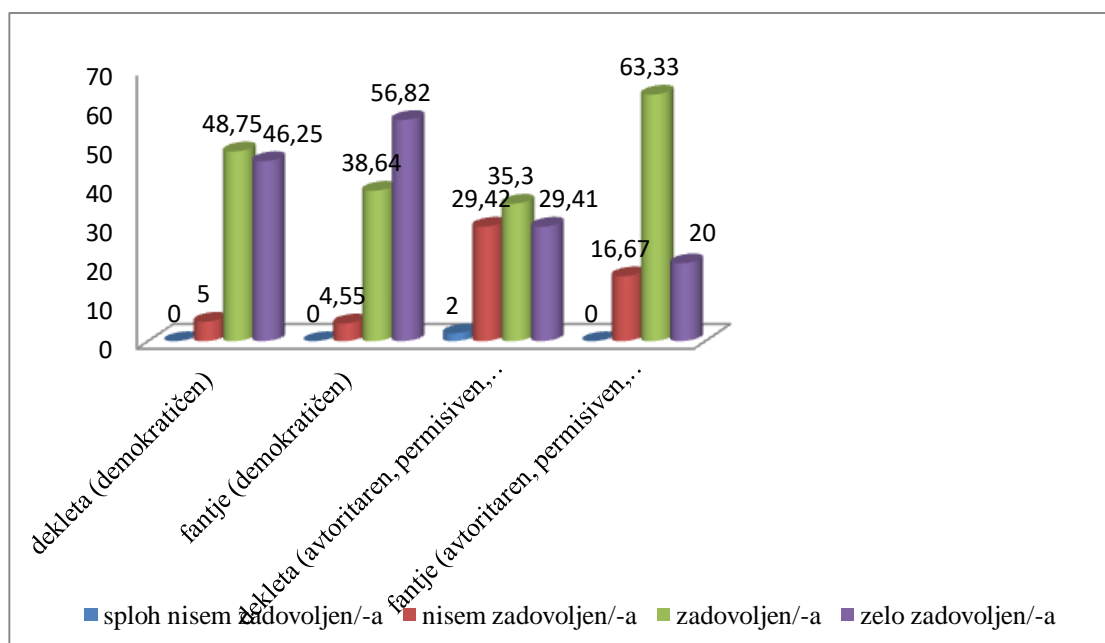
Ne moremo pa spregledati dejstva, da svojo funkcijo starša, ki uspešno prispeva k razvoju mladostnikove samostojnosti in neodvisnosti, v družini opravi vsaj eden izmed staršev, ne glede na vzgojni stil, ki ga uporablja. To pomeni, da se večina staršev zaveda svoje vloge in temeljne psihološke funkcije družine: omogočiti morajo, da mladostniki uspešno osvojijo vse tiste socialne vloge, vrednote, norme in oblike vedenja, ki jim bodo omogočale samostojno in neodvisno življenje odrasle osebe. Očitno je, da v skupini anketiranih mladostnikov tako ravna vsaj eden izmed staršev (pogosteje mama), ne glede na prevladujoč vzgojni stil, in da tako ravna pogosteje demokratični starši.

16. Kako zadovoljen/zadovoljna si s svojimi starši v zadnjem letu?

Tabela 21: Zadovoljstvo s starši po spolu s primerjavo stilov

Odgovor	VZGOJNI STILI STARŠEV												SKUPAJ	
	DEMOKRATIČEN						AVTORITAREN, PERMISSIVEN, KAOTIČEN							
	DEKLETA		FANTJE		skupaj		DEKLETA		FANTJE		skupaj			
	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	%	št.	št.
a	/	/	/	/	/	/	2	5,88	/	/	2	3,12	2	1,06
b	4	5,00	2	4,55	6	4,84	10	29,41	5	16,67	15	23,44	21	11,17
c	39	48,75	17	38,64	56	45,16	12	35,30	19	63,33	31	48,44	87	46,28
d	37	46,25	25	56,81	62	50,00	10	29,41	6	20,00	16	25,00	78	41,49
Skupaj	80	100	44	100	124	100	34	100	30	100	64	100	188	100

LEGENDA: a) Sploh nisem zadovoljen/-a. b) Nisem zadovoljen/-na. c) Zadovoljen/-a. d) Zelo zadovoljen/-na.

Grafikon 3: Stopnje zadovoljstva s starši po spolu in stilu vzgoje

Analiza odgovorov o zadovoljstvu mladostnika s starši (ne glede na vzgojni stil), kaže, da je svojimi starši zadovoljna velika večina ormoških gimnazijcev (87,77%, 46,28% zadovoljnih in 41,49% zelo zadovoljnih). Le dobra osmina (12,23%) ni zadovoljna s svojimi starši. Primerjava po vzgojnem stilu nam pokaže, da so (z izjemo slabe dvajsetine) s svojimi starši zadovoljni vsi mladostniki, ki jih starši vzgajajo demokratično (95,16), to pa velja za 73,44% vseh nedemokratično vzgojenih mladostnikov. Tudi primerjava v stopnji zadovoljstva pokaže, da je zelo zadovoljna polovica mladostnikov demokratičnih staršev in le četrtina mladostnikov nedemokratičnih staršev.

Ti podatki potrjujejo našo domnevo (hipoteza 4), da na zadovoljstvo s starši pomembno vpliva vzgojni stil, ki ga le-ti uporabljajo. Zbrani raziskovalni podatki potrjujejo, da to velja za demokratične starše. Razlogov za to več: starši s tem stilom najbolj uspešno zadovoljujejo mladostnikove potrebe, hkrati pa ustvarjajo pogoje za uspešen mladostnikov razvoj identitete odrasle osebe, ki si jo mladostnik tako močno želi.

6.0 SKLEP

Iz izkušenj vemo, da je prav osamosvajanje od staršev ena najtežje uresničljivih razvojnih nalog v obdobju mladostništva. Prav zato sva želeli avtorici v raziskovalni nalogi proučiti socialno dinamiko mladostnikove družine: komunikacijo, značilnosti odnosov in konfliktov med mladostniki in starši ter preveriti, kako nanjo vpliva vzgojni stil staršev in spol mladostnikov, ki tako pogojuje tudi stopnjo zadovoljstva mladostnika s svojimi starši. Zanimalo nas je:

- ***Kakšen vzgojni stil najpogosteje uporabljajo starši dijakov Gimnazije Ormož?***
- ***Kako na vsebino, pogostost in doživljanje konfliktov s starši vplivajo izbrani prevladujoči vzgojni stil staršev in spol mladostnika?***
- ***Kako na zadovoljstvo mladostnikov s starši vpliva prevladujoči vzgojni stil staršev?***

Na osnovi zbranih raziskovalnih podatkov lahko:

- **potrdimo hipotezo 1: večina staršev ormoških gimnazijcev vzgaja svoje mladostnike demokratično**, saj ima večina staršev svoje mladostnike rada, ne glede na njihove napake ali slabosti, jim nudijo ustrezno čustveno podporo, je dosledna pri upoštevanju pravil in svoje mladostnike ob kršenju pravil tudi disciplinira ter ustvarja razumevajoče, urejeno in toplo družinsko klimo (vprašanja 5, 6, 7, 8,9);
- **potrdimo hipotezo 2: na konflikte med mladostniki in starši vpliva pomembno mladostnikov spol** (vprašanja 10,11,12), vendar to bolj velja za vsebino (področja konfliktov s starši) in njihovo doživljanje, medtem ko tega, zaradi majhnih razlik med spoloma ne moremo zanesljivo trditi tudi za pogostost konfliktov (opazna pa je tendenca, da se starši bolj pogosto prepirajo fantje);
- **potrdimo hipotezo 3: na konflikte med mladostniki in starši vpliva pomembno vzgojni stil staršev** (vprašanja 10,11,12), kar velja za pogostost, vsebino (področja konfliktov s starši) in doživljanje konfliktov pri mladostnikih;
- **potrdimo hipotezo 4: bolj zadovoljni so s svojimi starši tisti mladostniki, ki jih starši vzgajajo demokratično** (vprašanja 13, 14, 15,16), saj mladostniki pri njih bolj pogosto iščejo pomoč, če jo potrebujejo, čutijo do njih naklonjenost, ocenjujejo, da demokratična starša prispevata k občutkom samostojnosti in neposredno izražajo večjo stopnjo zadovoljstva s svojimi starši kot mladostniki, ki so jih starši vzgajali nedemokratično.

Zbrani raziskovalni podatki se skladajo s podatki in spoznanji v strokovni literaturi (Zupančič, 2004; Tomori, 1998, Červak, 2008) ki kažejo, da večina staršev vzgaja svoje mladostnike demokratično, verjetno prav zato, ker ta stil vzgoje zagotavlja najustreznejšo skupinsko dinamiko (komunikacijo, odnose in zadovoljstvo z njimi, ter uspešno reševanje konfliktov), hkrati pa najbolj uspešno prispeva k osamosvajanju mladostnikov. Upoštevati pa seveda moramo, da smo raziskovalne podatke zbrali na nereprezentativnem vzorcu dijakov ormoških gimnazijcev, zato jih zelo verjetno ne moremo posplošiti na osnovno populacijo vseh slovenskih mladostnikov. Glede na dejstvo, da smo v raziskavo zajeli skoraj vse ormoške gimnazijce, pa so zelo verjetno naša spoznanja zanje dovolj zanesljiva.

Pri zbiranju podatkov smo ugotovili, da bi bilo zanimivo proučiti tudi povezanost med vzgojnim stilom staršev in samopodobo mladostnikov. Pogosto smo namreč imeli občutek, da imajo mladostniki demokratičnih staršev tudi bolj pozitivno samopodobo.

7.0 VIRI

- Červak, A. (2008). **Družina je prva šola za človeka kot človeka**. V: J. Bajzek, **Odiseja mladih** (str. 93 - 124). Ljubljana: Didakta.
- Fenwick, E.; Smith, T. (1997). **Adolescenca: Priročnik preživetja za starše in mladostnike** (str. 35 – 98). Ljubljana: Kres
- Perry Good, E. (1993). **...in mulc si bo pomagal**. Radovljica: Regionalni izobraževalni center
- Gostečnik, C. (1999). **Biti mladostnikom starši**. Ljubljana: Založba brat Francišek
- Horvat, L. , Magajna, L.(2004). **Obdobje adolescence**, V: Horvat, L. (ur.), **RAZVOJNA PSIHOLOGIJA** (str. 233-252). Ljubljana: DZS
- Kompare, A. et al. (2001). **Psihologija. Spoznanja in dileme** (str. 239 – 249) Ljubljana: DZS
- Tomori, M. et al. (1998). **Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih** (str. 35 – 98). Ljubljana: Littera picta.
- Tomori, M. (1994) **Knjiga o družini**. Ljubljana: EWO
- Tomori, M. (1983). **Pot k odraslosti** (str. 107 – 119) Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Zupančič, M. (2001)., **Razvoj odnosov med mladostniki in starši**. V: Marjanovič Umek, L., M. Zupančič (Ur.), **RAZVOJNA PSIHOLOGIJA: IZBRANE TEME** (str. 144- 155). Ljubljana: Oddelek za psihologijo Filozofske fakultete.
- Zupančič, M. (2004). **Mladostništvo**, V: Marjanovič Umek, L., Zupančič, M. (ur.), **RAZVOJNA PSIHOLOGIJA** (str. 510- 611). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

8.0 PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK

Sva Špela in Katja, dijakinji 2. a Gimnazije Ormož in želiva raziskati ali so ormoški gimnazijci zadovoljni s svojimi starši.

Navodilo za reševanje

Vsako vprašanje pazljivo **preberi** in med možnimi odgovori **obkroži črko pred** tistim, ki najbolj **ustreza tvojemu** mnenju/doživljanju/vedenju (mnenju/doživljanju /vedenju **tvojih staršev**). Če med možnimi in že zapisanimi odgovori ne najdeš ustreznega, ga lahko izjemoma **napišeš sam/-a** (na črto pri odgovoru **drugo**: _____).

Tajnost in anonimnost tvojih odgovorov sta zagotovljeni, zato odgovarjaj iskreno!

1. Tvoj spol: a) moški b) ženski 2. Starost: _____ (dopolnjena leta)

3. Letnik: a) 1. b) 2. c) 3. d) 4.

4. Vrsta družine, v kateri živiš:

- a) živim z **biološkima** staršema
b) v **reorganizirani** družini
(mama ali oče z novim partnerjem)

- c) v **enostarševski** (z mamo)
d) v **enostarševski** (z očetom)
e) v **rejniški** družini
f) **drugo**: _____

▪ Kaj najpogosteje velja za tvoje starše?

Pri vsakem vprašanju (med tremi odgovori: a,b ali c), izberi: *enega za mamo (označi z X v prvem stolpcu) in *enega za očeta (označi (X v drugem stolpcu).	vprašanje	
	mama	oče
Če živiš v enostarševski družini, označi odgovore le za tistega starša, s katerim živiš.	a) X	c) X
5. Kako starša izražata svoja čustva do tebe?	mama	oče
a) Pretirano me ščiti, »preveč« me ima rad/-a, kar »duši« me s svojo ljubeznijo.		
b) Ima me rad/a , ne glede na moje dosežke ali napake.		
c) Pozitivna čustva (veselje, ljubezen, ponos ...) izraža le, če sem poslušen/-a in ubogljiv/-a, negativna (jezo/žalost/razočaranje ...), če se mu/ji uprem ali pa ne dosegam njegovih/njenih pričakovanj.		
6. Kako zahtevna sta starša glede upoštevanja pravil?	mama	oče
a) Je strog/-a , želi, da upoštevam pravila, ki je določil/-a sam/-a .		
b) Je nezahteven/-a , ne vztraja pri upoštevanju postavljenih/dogovorjenih pravil.		
c) Je dosleden/dosledna, vztraja , da upoštevam pravila, o katerih smo se dogovorili.		
7. Koliko čustvene opore so ti nudili starši v zadnjem letu?	mama	oče
a) nič ali zelo malo (najpogosteje mi je ne nudi , prepusti me samemu sebi)		
b) malo (le izjemoma, imam občutek, da mu /ji je vseeno zame)		
c) veliko/zelo veliko (kadarkoli jo potrebujem)		
8. Kakšne kazni uporabita starša, če kršiš pravila?	mama	oče
a) Strogo me kaznuje , če ne upoštevam pravil, ki jih je postavil/-a		
b) Čeprav grozi s kaznijo , običajno ostane le pri grožnjah, ki jih ne izpelje oziroma pri upoštevanju pravil ne vztraja.		
c) Če dogovorjena pravila kršim, moram za svoje vedenje prevzeti odgovornost (se soočiti z negativnimi posledicami).		

9. Vzdušje v naši družini je običajno:

- d) napeto, hladno, strogo
e) popustljivo, zmedeno, ravnodušno
f) razumevajoče, urejeno, toplo

10. Kako pogosto je v zadnjem letu prihajalo med teboj in starši do prepиров ali napetosti? (označi le en odgovor za mamo in enega za očeta , če živiš z obema staršema; oz. enega – za starša, s katerim živiš v enostarševski družini)	Z mamo	Z očetom
a) zelo pogosto, skoraj vsak dan		
b) pogosto, nekajkrat tedensko		
c) občasno, nekajkrat mesečno		
d) redko, nekajkrat letno		
e) z njo/njim se v zadnjem letu nisem prepiral/-a		

11. Katera področja tvojega življenja so najpogosteje vzrok konfliktov s starši?

Če živiš v enostarševski družini, **označaj odgovore le za tistega starša**, s katerim živiš oz. v stolpcu »ni vzrok konfliktov«, če z njim na tem področju nimaš konfliktov.

Pri vsaki trditvi (a do j) zapiši LE EN X V VRSTICI !

Področje	Z obema staršema	Le z mamo	Le z očetom	Ni vzrok konfliktov
a) moj zunanji videz				
b) preživljanje prostega časa				
c) dnevni/večerni izhodi				
d) druženje s prijatelji				
e) izbor ali druženje s partnerjem				
f) poraba denarja				
g) navade (pitje, kajenje, spanje....)				
h) pomoč pri gospodinjskih opravilih				
i) učenje in uspešnost v šoli				
j) izbor poklica				

12. Kako si te konflikte in napetosti doživljal/a?

- e) bilo mi je težko, ker negativno vplivajo na moje odnose s starši
- f) z njimi se nisem močno obremenjeval/-a, ker jih običajno uspešno rešiva/rešimo
- c) drugo (zapiši sama/-a): _____

13. Pri katerem od staršev najpogosteje poiščeš pomoč ali nasvet, če imaš osebne težave? (en odgovor)

- a) Pri mami.
- b) Pri očetu.
- c) Pri obeh.
- d) Pri nobenem.

14. Kaj najpogosteje čutiš do svojih staršev? (en odgovor)

- a) odpor in nezadovoljstvo
- b) ravnodušnost in nepovezanost
- c) naklonjenost in zadovoljstvo
- d) drugo (zapiši sama/-a): _____

15. Kateri izmed staršev je v preteklem letu bolj prispeval k tvojemu občutku samostojnosti in odraslosti? (en odgovor)

- a) oče
- b) mama
- c) oba

16. Kako zadovoljen si s svojimi starši v zadnjem letu? (označi le en odgovor za mamo in enega za očeta , če živiš z obema staršema; oz. enega – za starša, s katerim živiš v enostarševski družini)	Z MAMO	Z OČETOM
a) Sploh nisem zadovoljen/-na , najin odnos je bil poln napetosti, konfliktov, nerazumevanja in nasprotujočih čustev.		
b) Nisem zadovoljen/-na , čeprav se je najin odnos občasno izboljšal, je bil večino časa napet in nerazumevajoč, s pogostimi konflikti, ki jih nisva uspela rešiti.		
c) Zadovoljen/-a , večino časa je bil najin odnos sproščen in razumevajoč. Občasne konflikte sva bolj ali manj uspešno reševala.		
d) Zelo zadovoljen/-na , najin odnos je bil razumevajoč, sproščen, poln pozitivnih čustev, občasne konflikte in napetosti sva uspešno reševala.		

HVALA ZA SODELOVANJE

